

Omzendbrief KBBJ/ABB 2026/2

Omzendbrief over de gemeentefiscaliteit

Aan de provinciegouverneurs

Aan de colleges van burgemeester en schepenen

Vlaams minister van Binnenland, Steden- en

Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en

Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en

Zeevisserij

Koning Albert II-laan 15, 1210 Brussel

T 02 552 68 00

kabinet.crevits@vlaanderen.be

20 maart 2026

Betreft: de gemeentefiscaliteit

INLEIDING

Een actualisering van omzendbrief KB/ABB 2019/2 van 15 februari 2019 betreffende de gemeentefiscaliteit (hierna de omzendbrief van 15 februari 2019 te noemen) dringt zich op. De actualisering is in de eerste plaats noodzakelijk vanwege aanpassingen in 2019 en 2024 aan de vestigings- en invorderingsregels, vermeld in het decreet van 30 mei 2008 betreffende de vestiging, de invordering en de geschillenprocedure van provincie- en gemeentebelastingen (hierna het decreet van 30 mei 2008 te noemen). Daarnaast zijn er talrijke wijzigingen in Vlaamse en federale regelgeving sinds 2019, nieuwe rechtspraak en rechtsleer en nieuwe beleidsaccenten die ertoe leiden dat de omzendbrief van 15 februari 2019 niet meer actueel is.

De actualisering gebeurt in twee stappen, met twee verschillende omzendbrieven. Deze eerste omzendbrief spitst zich toe op het algemeen kader en de procedureregels. Die zijn voor zowel belastingen als retributies voor het eerst sinds 2008 substantieel gewijzigd. Deze eerste omzendbrief verschaft gemeenten zonder uitstel duidelijkheid over het algemeen kader en de gewijzigde procedureregels en ondersteunt hen bij de concrete toepassing ervan. De omzendbrief vormt zo een algemene handleiding voor gemeentebesturen bij de vaststelling, vestiging, invordering en betwisting van hun gemeentelijke belastingen en retributies.

Specifieke gemeentelijke heffingen komen niet in deze eerste omzendbrief niet aan bod, maar maken het onderwerp uit van een tweede, omvattende omzendbrief over de gemeentefiscaliteit. Die tweede omzendbrief zal later deze legislatuur worden opgesteld, verstuurd en gepubliceerd. De reden hiervoor is dat aan die tweede omzendbrief een tijds- en arbeidsintensief proces voorafgaat waarbij voor uiteenlopende thema's een analyse moet gebeuren van alle recente regelgeving, rechtspraak en rechtsleer en entiteiten uit verschillende inhoudelijke beleidsdomeinen gelijktijdig moeten worden betrokken.

Deze eerste omzendbrief is ingedeeld in drie delen. Het eerste deel schetst het wettelijke kader van de gemeentelijke fiscale bevoegdheid, licht een aantal basisbegrippen en -principes toe en formuleert algemene aandachtspunten en aanbevelingen. Het tweede deel geeft toelichting bij de procedure voor de vestiging, de invordering en de geschillen van de eigen gemeentebelastingen. Die procedure wordt geregeld in het decreet van 30 mei 2008 en (door verwijzing) in het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992 van 10 april 1992 (hierna WIB 92 te noemen) en het Wetboek van de minnelijke en gedwongen invordering van fiscale en niet-fiscale schuldvorderingen¹ (hierna het Invorderingswetboek te noemen). Het derde deel gaat tot slot over de invordering van en de geschillenprocedure bij retributies, grotendeels geregeld door bepalingen van burgerlijk recht.

In afwachting van de tweede, omvattende omzendbrief over de gemeentefiscaliteit kunnen gemeenten aandachtspunten, aanbevelingen en modellen voor veelvoorkomende gemeentelijke belastingen en retributies raadplegen op de website van het Agentschap Binnenlands Bestuur, waar die informatie voortdurend wordt bijgewerkt en aangevuld:

<https://www.vlaanderen.be/lokaal-bestuur/financiering#sb-lokale-fiscaliteit/>.

Ook wijzigingen en aanvullingen bij informatie uit deze omzendbrief en de tweede, omvattende omzendbrief over de gemeentefiscaliteit zullen daar worden bijgehouden.

Gemeenten kunnen op de website van het Agentschap Binnenlands Bestuur ook hun geraamde en effectieve fiscale ontvangsten en die van andere gemeenten raadplegen. De verschaft informatie is een weergave van de gegevens uit de beleids- en beheersrapporten (BBC). De tool daarvoor is te vinden op: <https://analysetool.bbcdr.be/>.

Deze omzendbrief is ook raadpleegbaar op de website van het Agentschap Binnenlands Bestuur:

<https://www.vlaanderen.be/lokaal-bestuur/regelgeving/>.

¹ wet van 13 april 2019 tot invoering van het Wetboek van de minnelijke en gedwongen invordering van fiscale en niet-fiscale schuldvorderingen

Inhoud

INLEIDING	1
LIJST MET GEBRUIKTE AFKORTINGEN	5
1 ALGEMEEN KADER.....	6
1.1 Juridische situering van de gemeentelijke fiscale bevoegdheid	6
1.2 Begrippen.....	7
1.2.1 Belasting en retributie	7
1.2.2 Kohierbelastingen en contantbelastingen.....	7
1.2.3 Directe en indirecte belastingen	8
1.2.4 Opcentiemen of aanvullende belastingen en eigen belastingen	9
1.2.5 Omslagbelastingen en aandeelbelastingen	9
1.2.6 Belastingplichtige en belastingschuldige.....	9
1.3 Beslissingsbevoegdheid.....	10
1.4 Wettelijke beperkingen van de gemeentelijke fiscale bevoegdheid	11
1.4.1 Beperkingen in de belastbare materie	11
1.4.2 Beperkingen ten aanzien van belastingplichtigen	12
1.5 Elementen van het belastingreglement	14
1.6 Online bekendmakingsplicht en meldingsplicht.....	15
1.7 Algemene aandachtspunten en aanbevelingen.....	17
1.7.1 Beleidsmatige aandachtspunten.....	17
1.7.2 Juridische aandachtspunten.....	19
1.7.3 Administratief-bestuurlijke aandachtspunten	20
2 DE VESTIGING, DE INVORDERING EN DE GESCHILLENPROCEDURE VAN BELASTINGEN	21
2.1 Het decreet van 30 mei 2008	21
2.1.1 Elektronische communicatie.....	21
2.1.2 Bescherming van persoonsgegevens.....	22
2.1.3 Verwijzingsbepaling naar het WIB 92 en het Invorderingswetboek	23
2.2 De vestiging en de invordering.....	23
2.2.1 Contantbelastingen.....	23
2.2.2 Kohierbelastingen.....	24
2.2.2.1 Vaststelling en uitvoerbaarverklaring van het kohier.....	24
2.2.2.2 Verzending van het aanslagbiljet.....	25
2.2.2.3 Betaling van de belasting.....	26
2.2.2.4 Aanmaning tot betaling	26
2.2.2.5 Gedwongen invordering.....	27

2.2.3	Aangiftebelastingen	28
2.2.3.1	Aangifteplicht	28
2.2.3.2	Ambtshalve vestiging	29
2.2.3.3	Belastingverhoging	31
2.2.4	Inning door wettelijk of decretaal gemachtigde derden	31
2.2.4.1	Parkeerheffingen	31
2.2.4.2	Huisvuilheffingen	32
2.2.5	Controle- en onderzoeksmogelijkheden	32
2.2.6	Administratieve geldboete	33
2.2.7	Interesten	34
2.2.7.1	Nalatigheidsinteresten	34
2.2.7.2	Moratoriuminteresten	35
2.2.8	Voorrechten en hypotheke	35
2.2.9	Verjaring	36
2.3	De geschillenprocedure	36
2.3.1	Indiening van het bezwaar	36
2.3.2	Ontvangst van het bezwaar	37
2.3.3	Behandeling van het bezwaar	37
2.3.4	Hoorzitting	37
2.3.5	Beslissing van het college	38
2.3.6	Beroepsmogelijkheden	38
2.3.7	Modeldocumenten	39
3	DE INVORDERING EN DE GESCHILLENPROCEDURE VAN RETRIBUTIES	40
3.1	De invordering	40
3.1.1	Minnelijke invordering	40
3.1.2	Gedwongen invordering	41
3.1.2.1	Dwangbevel	41
3.1.2.2	Invordering via de rechtbank	42
3.1.3	Controle- en onderzoeksmogelijkheden	42
3.1.4	Interesten	43
3.1.5	Verjaring	43
3.2	De geschillenprocedure	43
3.2.1	Facultatief administratief beroep	43
3.2.2	Gerechtelijk beroep	44

LIJST MET GEBRUIKTE AFKORTINGEN

AGB	autonoom gemeentebedrijf
APB	aanvullende gemeentebelasting op de personenbelasting
BBC	beleids- en beheerscyclus
DIV	Dienst voor Inschrijvingen van Voertuigen
DLB	decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur
eID	elektronische identiteitskaart
FOD	federale overheidsdienst
GAS	gemeentelijke administratieve sanctie
IGS	intergemeentelijk samenwerkingsverband
MAGDA	maximale gegevensdeling tussen administraties
MAR	minimumindeling van het algemene rekeningenstelsel
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OOV	opcentiemen op de onroerende voorheffing
VCF	Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013
VDI	Vlaamse dienstenintegrator
VLABEL	Vlaamse Belastingdienst
WER	Wetboek van economisch recht van 28 februari 2013
WIB 92	Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992 van 10 april 1992
WIGB	Wetboek van de met de inkomstenbelastingen gelijkgestelde belastingen van 23 november 1965

1 ALGEMEEN KADER

1.1 Juridische situering van de gemeentelijke fiscale bevoegdheid

De gemeentelijke fiscale autonomie is verankerd in de gecoördineerde Grondwet van 17 februari 1994 (hierna de Grondwet te noemen) in artikel 41, 162 en 170, §4. In principe komt het de gemeenten toe om om het even welke materie te belasten als ze dat budgettair of beleidsmatig noodzakelijk achten.

De gemeenten mogen in volle autonomie hun fiscale beleid op eigen maat uittekenen zolang ze de wet niet schenden en met hun belastingen het beleid van de centrale overheden niet tenietdoen. Rekening houdend met het subsidiariteitsbeginsel is het aan de wetgever en de decreetgever om een aangelegenheid uitdrukkelijk naar zich toe te trekken als ze menen dat die beter geregeld wordt op een hoger beleidsniveau dan het lokale. Dat neemt echter niet weg dat ook van de gemeenten verwacht mag worden dat ze rekening houden met het algemeen belang.

Wettelijk ingrijpen in de gemeentelijke belastingvrijheid is mogelijk op basis van artikel 170, §4, tweede lid, van de Grondwet. In beginsel is die bevoegdheid voorbehouden aan de federale wetgever. De federale wetgever heeft het effectief in de loop van de tijd noodzakelijk geacht om een aantal materies en personen uit te sluiten van de gemeentelijke belastingvrijheid (zie punt 1.4).

Op basis van artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, in combinatie met artikel 170, §4, tweede lid, van de Grondwet, kan ook de decreetgever beleidsmatig ingrijpen in de belastingautonomie van de gemeenten door de zogenaamde impliciete bevoegdheden uit te oefenen. De decreetgever heeft op die manier bijvoorbeeld beperkingen op de gemeentelijke belastingvrijheid ingesteld in het Materialendecreet² en in verschillende decreten met betrekking tot wonen.

Belangrijk is dat fiscale autonomie niet alleen inhoudt dat de gemeente aanduidt welke feiten of handelingen ze belastbaar wil stellen, maar ook wie gehouden is tot betaling van de belasting en tegen welk tarief. Op objectieve gronden vrijstellingen van haar belastingen toestaan maakt deel uit van de fiscale autonomie van de gemeente. Als de wetgever de gemeenten wil verplichten om een vrijstelling aan hun belastingplichtigen toe te staan, moet die daarvoor de bevoegdheid, vermeld in artikel 170, §4, tweede lid, van de Grondwet, aanwenden. Hetzelfde geldt voor de decreetgever, met gebruikmaking van diens impliciete bevoegdheden.

Naast hun bevoegdheid om belastingen te heffen, ontnemen gemeenten aan artikel 173 van de Grondwet de bevoegdheid om retributies te heffen voor diensten die ze verrichten voor derden.

Via het bestuurlijk toezicht ziet de Vlaamse Regering er vervolgens op toe dat de belasting- en retributiereglementen van de gemeenten in overeenstemming zijn met het recht en met het algemeen belang (artikel 327 DLB). Onder het recht worden ook de algemene beginselen van behoorlijk bestuur

² decreet van 23 december 2011 betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen

verstaan (zie punt 1.7.2). Het algemeen belang omvat 'elk belang dat ruimer is dan het gemeentelijke belang'. Het gemeentelijke fiscale beleid mag onder andere het beleid van de centrale overheden niet ongedaan of onmogelijk maken.

1.2 Begrippen

1.2.1 Belasting en retributie

De wetgever geeft geen definitie van de begrippen *belasting* en *retributie*. Ook in de rechtsleer is men het erover eens dat de scheidingslijn tussen beide niet altijd scherp getrokken kan worden en dat de aard van de vergoeding dus geval per geval onderzocht moet worden. Het volstaat met andere woorden niet om een vergoeding 'belasting' of 'retributie' te noemen in het gemeentelijk reglement om er daadwerkelijk een belasting of retributie van te maken. Bij een betwisting oordeelt de rechter op basis van de concrete elementen van het gemeentelijk reglement.

Het onderscheid tussen een belasting en een retributie is vooral van belang als wettelijke bepalingen personen of materies vrijstellen van gemeentebelastingen, als de gemeente beleidsmatige aspecten wil laten spelen bij de vaststelling van tarieven en modaliteiten of als de gemeente een grotere mate van flexibiliteit nastreeft voor de vaststelling of aanpassing van haar reglementen.

We spreken over een retributie als de volgende voorwaarden vervuld zijn:

- Het gaat om een dienst verricht door de overheid.
- De dienst is verricht aan een derde in diens persoonlijk belang.
- De vergoeding is redelijk in verhouding tot de kostprijs van de verleende dienst.

Het gaat daarentegen om een belasting als minstens een van de volgende voorwaarden vervuld is:

- Naast de kostprijs spelen ook beleidsondersteunende factoren mee bij de bepaling van het tarief (bijvoorbeeld een bepaald gedrag ontraden of stimuleren).
- Het doel dient niet alleen het persoonlijke belang, maar ook het algemeen belang.

Nauw verwant met het begrip *retributie* is het begrip *tarief*. Dat is de vergoeding voor een prestatie die geleverd wordt door een andere instantie dan de instanties, vermeld in artikel 173 van de Grondwet. Voor de diensten van een autonoom gemeentebedrijf (AGB) wordt bijvoorbeeld een tarief gevraagd.

1.2.2 Kohierbelastingen en contantbelastingen

Het onderscheid tussen kohierbelastingen en contantbelastingen is gebaseerd op de wijze van inning van de belasting:

- Kohierbelastingen worden op een kohier gebracht.

- Contantbelastingen worden zonder uitstel geïnd tegen afgifte van een betalingsbewijs.

Meer informatie over beide soorten belastingen is opgenomen in het tweede deel van deze omzendbrief, dat handelt over de procedure voor de vestiging en de invordering van gemeentebelastingen en voor de geschillen erover.

1.2.3 Directe en indirecte belastingen

Het onderscheid tussen directe en indirecte belastingen ligt in het belastbare voorwerp. Directe belastingen hebben betrekking op een toestand, bijvoorbeeld de leegstand van een woning of het beschikken over een tweede verblijf. Indirecte belastingen hebben betrekking op een feit of op een eenmalige gebeurtenis, bijvoorbeeld de verspreiding van ongeadresseerd drukwerk of het parkeren voor een beperkte duur.

Het onderscheid tussen directe en indirecte belastingen was vroeger meer van belang dan vandaag omdat de invordering en de behandeling van bezwaren volgens een verschillende procedure verliepen. Vandaag is het onderscheid alleen van belang voor de toepassing van het niet-retroactiviteitsbeginsel. Een reglement over een indirecte belasting kan alleen toegepast worden op feiten die zich hebben voorgedaan na de inwerkingtreding van het reglement. Een reglement over een directe belasting kan daarentegen terugwerken tot en met 1 januari van het aanslagjaar, ook als het reglement pas in de loop van het aanslagjaar is goedgekeurd. De duurzame toestand waarop de belasting wordt gevestigd, wordt immers verondersteld het hele jaar of een groot deel van het jaar te duren.

Om de directe belasting in een concreet geval te kunnen toepassen, moet de belastbare toestand (bijvoorbeeld inwoner zijn van de gemeente, aanwezigheid van de onderneming in de gemeente, aanwezigheid van een tweede verblijf in de gemeente ...) nog altijd gelden op het moment van de inwerkingtreding van het reglement. Bovendien mag het belastbare feit zich ook nog niet volledig voorgedaan hebben vóór de inwerkingtreding van het reglement, bijvoorbeeld doordat de referentieperiode al is afgesloten. Een voorbeeld zijn belastingen die worden geheven naar aanleiding van het X aantal maanden opgenomen zijn in een gemeentelijke inventaris (bijvoorbeeld leegstand, verwaarlozing, ongeschikt- en onbewoonbaarheid ...). Als het belastbare feit, in deze gevallen de verjaardag van de inventarisatiedatum, plaatsvindt voor de inwerkingtreding van het nieuwe reglement, kan dat nieuwe reglement in deze gevallen niet toegepast worden omdat het niet-retroactiviteitsbeginsel dan geschonden zou worden.

Het niet-retroactiviteitsbeginsel is alleen van toepassing op het belastbare feit en niet op de berekeningsgrondslag van de belasting. De belasting voor een bepaald aanslagjaar kan berekend worden op basis van elementen van een voorgaand aanslagjaar, bijvoorbeeld bij een belasting op drijfkracht of een belasting op groeven. Het belastbare feit zelf moet wel in het aanslagjaar in kwestie vastgesteld kunnen worden, na de inwerkingtreding van het belastingreglement.

1.2.4 Opcentiemen of aanvullende belastingen en eigen belastingen

Bij opcentiemen of aanvullende belastingen is de grondslag van de belasting het bedrag van een belasting die geheven wordt door de federale of Vlaamse overheid. De gemeenteraad bepaalt alleen het verhogingspercentage of het aantal (eventueel gedifferentieerde) opcentiemen dat op de hoofdbelasting geheven wordt. Alle andere modaliteiten van de hoofdbelasting worden impliciet overgenomen: het belastbare voorwerp, de berekening, de aanwijzing van de belastingplichtige en de federale of Vlaamse belastingvrijstellingen en -verminderingen. De overheid die de hoofdbelasting vestigt, int de opcentiemen of de aanvullende belasting. Ze behandelt ook de bezwaren daartegen samen met de bezwaren over de hoofdbelasting.

De meest bekende voorbeelden zijn de aanvullende gemeentebelasting op de personenbelasting (APB), die gezamenlijk geheven wordt door de federale staat en het Vlaamse Gewest, en de opcentiemen op de onroerende voorheffing (OOV), die geheven wordt door het Vlaamse Gewest. Dat zijn ook de twee belangrijkste gemeentebelastingen. Voor de opcentiemen op de onroerende voorheffing kan de gemeente kiezen voor een gedifferentieerd tarief als dat verenigbaar is met de Vlaamse basisbelasting en de Vlaamse Belastingdienst (VLABEL) de inning van de gedifferentieerde opcentiemen kan verwezenlijken³.

Bij eigen gemeentebelastingen bepaalt de gemeenteraad in principe alle elementen van het belastingreglement: het belastbare voorwerp, de berekening, de aanwijzing van de belastingplichtige, de vrijstellingen en de verminderingen. De wetgever of de decreetgever kan bepaalde aspecten van een gemeentelijke belasting moduleren. De vestiging, de invordering en de geschillenbeslechting van die belastingen is geregeld in het decreet van 30 mei 2008 en wordt uitgebreid behandeld in het tweede deel van deze omzendbrief.

1.2.5 Omslagbelastingen en aandeelbelastingen

Bij aandeelbelastingen wordt op een bepaalde berekeningsgrondslag een tarief toegepast dat in het belastingreglement is vastgesteld, om de verschuldigde belasting te bepalen. Bij omslagbelastingen daarentegen wordt vooraf bepaald hoeveel de totale opbrengst van de belasting zal bedragen. Daarna wordt dat bedrag over de belastingplichtigen omgeslagen volgens bepaalde criteria, meestal een bepaalde aanslagvoet per eenheid. Het systeem wordt alleen nog gebruikt bij de belasting op groeven.

1.2.6 Belastingplichtige en belastingschuldige

De begrippen belastingplichtige en belastingschuldige worden gebruikt in het decreet van 30 mei 2008. Ze hebben elk een specifieke betekenis.

³ De website van VLABEL bevat richtlijnen voor de aanvraag van een advies over de technische uitvoerbaarheid van gedifferentieerde opcentiemen en een actueel overzicht van gemeenten die hun opcentiemen differentiëren: <https://www.vlaanderen.be/belastingen-en-begroting/vlaamse-belastingen/onroerende-voorheffing/differentiering-van-gemeentelijke-opcentiemen-op-de-onroerende-voorheffing>

De belastingplichtige is de natuurlijke persoon of rechtspersoon op wie de belasting wordt gevestigd, degene op wie de belasting toepasselijk is. De belastingplichtige wordt in het kohier vermeld, ontvangt het aanslagbiljet en wordt aangeschreven in de procedure van de ambtshalve vestiging. De belastingschuldige moet de belasting betalen en kan tegen de aanslag bezwaar indienen. In de praktijk vallen beide begrippen meestal samen.

Een derde kan er als belastingschuldige toe gehouden zijn de belastingschuld te betalen als de wet of het belastingreglement voorziet in hoofdelijkheid. Het belastingreglement bepaalt in dat laatste geval wie hoofdelijk aansprakelijk gesteld kan worden voor de betaling van de belasting en onder welke voorwaarden (bijvoorbeeld mede-eigenaar, erfpachter, opstalhouder, gezinslid of de verantwoordelijke uitgever). Bovendien wordt gemotiveerd waarom die hoofdelijke aansprakelijkheid in het belastingreglement is opgenomen.

1.3 Beslissingsbevoegdheid

Beslissingen om gemeentebelastingen te heffen, behoren op basis van artikel 41, tweede lid, 14°, van het DLB tot de exclusieve bevoegdheid van de gemeenteraad. Het is met andere woorden niet mogelijk om die bevoegdheid te delegeren aan het college van burgemeester en schepenen. Ook de wijziging, vernieuwing of opheffing van een belastingreglement komt uitsluitend aan de gemeenteraad toe.

De beslissing om een retributie te innen, is op basis van artikel 41, tweede lid, 14°, van het DLB ook een exclusieve bevoegdheid van de gemeenteraad en vereist een duidelijke beslissing van de gemeenteraad die bezorgd wordt aan de toezichthoudende overheid. Anders dan bij belastingen kunnen bepaalde elementen van de retributie gedelegeerd worden aan het college van burgemeester en schepenen. Concreet gaat dit over de inningswijze en het tarief (reële of realistische kostprijs van de dienst). De gemeenteraad vaardigt daartoe een delegatiebesluit of delegatiebepaling uit. De gemeenteraad kan het minimum- en maximumbedrag van de retributie bepalen, maar dat is niet noodzakelijk.

Zo kan het college van burgemeester en schepenen na delegatie bijvoorbeeld tarieven vaststellen voor producten en prestaties van:

- de toeristische dienst;
- de bibliotheken of andere uitleendiensten;
- de basisscholen: schoolreizen, abonnementen, maaltijden en dranken, uitstappen, activiteiten en leerlingenvervoer.

De gemeenteraad kan zelf de mate van delegatie aan het college bepalen en beschikt over de volgende delegatiemogelijkheden:

- De gemeenteraad geeft volledige delegatie aan het college voor de bepaling van het tarief. Het college houdt bij de vaststelling van het tarief rekening met het retributiebepaling zelf: een billijke vergoeding voor de kostprijs van een dienst of prestatie.

- De gemeenteraad geeft volledige delegatie aan het college voor de bepaling van het tarief en machtigt het college ook om vrijstellingen of verminderingen toe te kennen aan de categorieën die de gemeenteraad bepaald heeft.
- De gemeenteraad stelt minimum- en maximumgrenzen vast voor de tarieven. Het college is vrij om tarieven te bepalen binnen de marge die de gemeenteraad vastgesteld heeft. De gemeenteraad kan het college machtigen om vrijstellingen of verminderingen toe te kennen aan vooraf bepaalde categorieën.

Het college van burgemeester en schepenen kan de overgedragen bevoegdheid zelf verder delegeren.

Die versoepelde werking bij de vaststelling van retributies sluit aan bij de wijze waarop de federale en de gewestelijke overheden retributies vaststellen. Daar beperkt het wetgevende orgaan zich ook tot het verlenen van de machtiging en het uittekenen van het kader, terwijl de uitvoerende organen zorgen voor de bepaling van de concrete invulling ervan. Zo kan de overheid op een vlotte manier inspelen op veranderende omstandigheden, bijvoorbeeld bij de vaststelling van de prijs van toegangskarten of consumpties.

In uitzonderlijke gevallen legt een centrale overheid gemeenten op om een gemeentebelasting of -retributie te heffen voor feiten die zich voordoen op het grondgebied van de gemeente (bijvoorbeeld activeringsheffing in geval van structureel onderaanbod of bepaalde retributies in het kader van het individueel bezoldigd personenvervoer).

1.4 Wettelijke beperkingen van de gemeentelijke fiscale bevoegdheid

1.4.1 Beperkingen in de belastbare materie

1. Op grond van de wet van 18 juli 1860 houdende afschaffing van gemeenteoctröoien mogen de gemeenten geen indirecte belastingen heffen op de invoer, uitvoer, doorvoer, opslag, productie en opdelving van goederen.
2. De meest verstreckende wettelijke bepaling die de gemeentelijke belastingbevoegdheid beperkt, is wellicht artikel 464, 1°, van het WIB 92. Dat artikel verbiedt de lokale besturen om opcentiemen te heffen op de verschillende inkomstenbelastingen (personenbelasting, vennootschapsbelasting, rechtspersonenbelasting, belasting van niet-inwoners) of om vergelijkbare belastingen te heffen op de grondslag of op het bedrag van die belastingen.

Op dat verbod bestaan de volgende uitzonderingen:

- Artikel 465 van het WIB 92 laat de gemeenten toe om een aanvullende belasting te vestigen op de personenbelasting.
- Artikel 464/1, 1°, van het WIB 92 machtigt de gemeenten om opcentiemen te heffen op de onroerende voorheffing (zie ook artikel 2.1.4.0.2 van de VCF).

- Artikel 464/1, 2°, van het WIB 92 maakt het mogelijk om opcentiemen te laten vestigen op andere gewestbelastingen (naast de onroerende voorheffing) die op het kadastraal inkomen gebaseerd zijn. Zo zijn de gemeenten gemachtigd om opcentiemen te vestigen op de heffing op ongeschikte en onbewoonbare woningen (artikel 2.5.4.0.2 van de VCF) en op de leegstandsheffing op bedrijfsruimten (artikel 2.6.4.0.2 van de VCF).

3. Artikel 464, 2°, van het WIB 92 laat de gemeenten niet toe belastingen te heffen op vee.
4. Artikel 42 van het WIGB verbiedt de provincies, de agglomeraties en de gemeenten opcentiemen te heffen op de verkeersbelasting of op een belasting op andere voertuigen dan vaartuigen, bootjes, bromfietsen of motorfietsen. Het Vlaamse Gewest heft ten voordele van de gemeenten wel een opdecim op de verkeersbelasting. De toepasselijke bepalingen zijn te vinden in hoofdstuk 2 van titel 2 van de VCF (onder meer artikel 2.2.4.0.5).

Artikel 107 van het WIGB laat de gemeenschappen, de gewesten, de provincies, de agglomeraties en de gemeenten ook niet toe om opcentiemen te heffen op de belasting op de inverkeerstelling. De toepasselijke bepalingen over de belasting op de inverkeerstelling zijn te vinden in hoofdstuk 3 van titel 2 van de VCF (onder meer artikel 2.3.4.2.2).

5. Artikel 2.12.4.0.2 van de VCF verbiedt gemeentebelastingen op spelen en weddenschappen. Een uitzondering daarop vormen de agentschappen voor weddenschappen op paardenrennen.
6. Artikel 2.13.4.0.2 van de VCF verbiedt gemeentebelastingen op automatische ontspanningstoestellen.
7. Artikel 48 van de wetbepalingen inzake slijterijen van gegiste dranken, samengeordend bij het koninklijk besluit van 3 april 1953 tot samenordering van de wetbepalingen inzake de slijterijen van gegiste dranken, verbiedt gemeenten een openingsbelasting te heffen op drankslijterijen.
8. Artikel 1 van de wet betreffende de gemeentebelastingen op het lijkenvervoer van 28 januari 1975 verbiedt gemeenten een vergoeding te vragen voor het vervoer van lijken over het grondgebied van de gemeente als daar geen dienst van de gemeente tegenover staat.

1.4.2 Beperkingen ten aanzien van belastingplichtigen

1. Artikel 26 van de wet van 22 december 1986 betreffende de intercommunales stelt intergemeentelijke samenwerkingsverbanden (IGS) van rechtswege vrij van belastingen ten gunste van de staat, de gemeenten, de provincies en andere publiekrechtelijke rechtspersonen, met behoud van de toepassing van bestaande wetbepalingen.

Die vrijstelling komt steeds sterker onder druk te staan, onder andere sinds de beslissing van de federale wetgever om intergemeentelijke samenwerkingsverbanden niet langer automatisch vrij te stellen van de vennootschapsbelasting.

2. Sommige overheidsinstellingen zijn vrijgesteld van alle gemeente- en provinciebelastingen door hun oprichtingswet of door de oorspronkelijke oprichtingswet van de overheidsinstelling die de huidige instelling voorafging:
 - de NMBS;
 - Infrabel;
 - Skeyes;
 - de RSZ;
 - de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie;
 - het RIZIV;
 - de RVA.
3. Een aantal openbare instellingen zijn door hun oprichtingswetten met de staat gelijkgesteld voor de toepassing van gemeente- en provinciebelastingen. Dat geldt voor:
 - het Fonds voor Arbeidsongevallen;
 - het Fonds voor Beroepsziekten;
 - de Rijksdienst voor Pensioenen;
 - de Regie der Gebouwen;
 - bpost;
 - het Belgisch Instituut voor postdiensten en telecommunicatie;
 - de VRT;
 - de RTBF.
4. Sommige overheidsinstellingen zijn door hun oprichtingswetten alleen vrijgesteld van belastingen die rechtstreeks verband houden met hun activiteiten:
 - de Vlaamse Vervoermaatschappij (De Lijn);
 - de TEC;
 - de MIVB;
 - de Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening (De Watergroep);
 - de erkende woonmaatschappijen;
 - de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen.
5. Diplomatieke en consulaire zendingen en hun agenten hebben een bijzonder fiscaal statuut, dat geregeld is in respectievelijk het Verdrag van Wenen inzake diplomatiek verkeer van 18 april 1961 en het Verdrag van Wenen inzake consulaire verkeer van 24 april 1963. De fiscale vrijstellingen gaan erg ver, maar ze zijn functioneel. Dat wil zeggen dat ze zijn toegekend om de zelfstandige werking van de zendingen te vrijwaren:
 - voor gebouwen: de gebouwen van de zending en de ambtswoning van het hoofd van de zending zijn vrijgesteld van alle landelijke, gewestelijke en gemeentelijke belastingen. Alleen belastingen of rechten voor de vergoeding van verstrekte diensten zijn verschuldigd (bijvoorbeeld huisvuilbelasting);

- voor diplomatieke ambtenaren: vrijstelling van alle zakelijke en persoonlijke belastingen, dus zowel van federale, gewestelijke, provinciale als gemeentebelastingen. Die vrijstelling geldt ook voor inwonende gezinsleden.
6. EU-ambtenaren en personeelsleden van de Europese Unie hebben ook een bijzonder fiscaal statuut. Zowel diplomatieke en consulaire agenten als EU-ambtenaren en personeelsleden van de Europese Unie hebben de exceptie van fiscale woonplaats. Dat geldt ook voor de personeelsleden van de meeste andere internationale organisaties die vergelijkbare bepalingen vastleggen in hun oprichtingsstatuten. De exceptie van fiscale woonplaats geldt ook voor inwonende gezinsleden die geen eigen beroepswerkzaamheden hebben. Die exceptie betekent dat die ambtenaren en personeelsleden voor de inkomstenbelastingen geen rijksinwoners zijn en dus niet onderworpen zijn aan de personenbelasting, noch aan de aanvullende gemeentebelasting op de personenbelasting. Ze zijn ook niet onderworpen aan andere persoonlijke belastingen, zoals de algemene provinciebelastingen of algemene gemeentebelastingen, de belasting op honden of op luxepaarden. De woning waar ze feitelijk verblijven in België, geldt als hun feitelijke hoofdverblijfplaats en kan derhalve niet als een tweede verblijf aangemerkt worden.
7. EU-ambtenaren, ambtenaren van andere internationale instellingen en diplomatieke en consulaire agenten zijn op gemeentelijk niveau wel onderworpen aan:
- de onroerende voorheffing en de gemeentelijke en provinciale opcentiemen erop, voor hun privé-eigendommen in België;
 - indirecte belastingen en retributies die een vergoeding voor een geleverde prestatie inhouden, zoals de inzameling van huisvuil, de afgifte van vergunningen en het opruimen van sluikstort.

1.5 Elementen van het belastingreglement

Een belastingreglement bevat minstens de volgende gegevens:

- het belastbare feit of de belastbare grondslag (bijvoorbeeld het uitoefenen van een bedrijfsactiviteit of het beschikken over een tweede verblijf);
- het aanslagjaar (of de aanslagjaren) waarop de belasting betrekking heeft;
- de aanwijzing van de belastingplichtige (de eigenaar, de houder, de exploitant ...);
- de aanslagvoet en de berekeningsbasis: x euro forfaitair, per toestel, per woning, per m² ...;
- de wijze van inning: door middel van kohieren of contant.

Vrijstellingen of verminderingen kunnen toegevoegd worden, als ze expliciet in het reglement worden opgenomen en verenigbaar zijn met de aard en het doel van de belasting. Als ze niet van rechtswege verleend zijn, is de motivering van die vrijstellingen of verminderingen altijd te achterhalen. Dat gebeurt bij voorkeur rechtstreeks en expliciet in het overwegende gedeelte van het reglement. Volgens het Hof van Cassatie kan die motivering ook blijken uit het administratieve dossier bij de belasting of voortvloeien uit de aard of de context van de belasting.

Het is juridisch gezien niet mogelijk om in een belastingreglement de opschorting van de heffing te bepalen door de termijnen voor inkohiering, verzending van het aanslagbiljet en betaling van de belasting, zoals vermeld in artikel 4 van het decreet van 30 mei 2008. Deze bepaling is van openbare orde. In een belastingreglement kan er niet van worden afgeweken.

Als een belastingreglement voorziet in een indexering van het tarief, wordt duidelijk bepaald wanneer, op basis van welke index en op basis van welke wijziging van die index het tarief wordt aangepast. Bijvoorbeeld *“Deze bedragen worden telkens op 1 januari van het aanslagjaar aangepast volgens de schommelingen van het indexcijfer van de consumptieprijzen. Die aanpassing gebeurt door de coëfficiënt die wordt verkregen door het indexcijfer van de maand december van het jaar dat voorafgaat aan het aanslagjaar, te delen door het indexcijfer van de maand december van het jaar dat voorafgaat aan de inwerkingtreding van dit reglement.”*

Het overwegende gedeelte van een belastingreglement vermeldt:

- de grondwetsartikelen waarop de belastingbevoegdheid van de gemeente steunt;
- de relevante normen voor de belasting;
- de lokale besluiten die verband houden met de belasting;
- de MAR-code van de algemene rekening waarop de ontvangst uit de belasting in het meerjarenplan is geraamd;
- het financiële doel van de belasting;
- de feitelijke context en nevendoelen van de belasting;
- in voorkomend geval de motivering voor de hoofdelijkheid, de tariefstructuur en -onderscheiden, de vrijstellingen en verminderingen, de belastingverhoging, de administratieve geldboete en/of de afwijking van de datum van de inwerkingtreding van de belasting.

Een sjabloon voor de opmaak van een belastingreglement is terug te vinden op de website van het Agentschap Binnenlands Bestuur:

<https://www.vlaanderen.be/lokaal-bestuur/financiering/eigen-lokale-belastingen>.

1.6 Online bekendmakingsplicht en meldingsplicht

De belastingreglementen en retributiereglementen worden op basis van artikel 286, §1, 1°, van het DLB online bekendgemaakt op de gemeentelijke website. Als aan het college van burgemeester en schepenen een machtiging verleend werd om de tarieven van een retributie vast te stellen, wordt zowel het delegatiebesluit van de gemeenteraad als het collegebesluit gepubliceerd. Omwille van de transparantie en de duidelijkheid moeten niet alleen wijzigingsbesluiten, maar ook de geactualiseerde en gecoördineerde versie van geldende

belastingreglementen en retributiereglementen online raadpleegbaar zijn⁴. Alle belasting- en retributiereglementen, alsook de gecoördineerde versie ervan, blijven minstens online raadpleegbaar tijdens de geldigheidsduur ervan⁵.

De belasting- en retributiereglementen worden gepubliceerd op basis van artikel 287 van het DLB binnen tien dagen nadat een reglement aangenomen is, met vermelding van zowel de datum waarop het reglement goedgekeurd is, als de datum van bekendmaking op de gemeentelijke website. De bekendmaking van de reglementen moet op basis van artikel 288, tweede lid, van het DLB blijken uit de opname in een register. De reglementen hoeven niet noodzakelijk op hetzelfde moment geregistreerd en gepubliceerd te worden. Gemeenten kunnen autonoom beslissen welk systeem ze als register gebruiken, zolang het voldoet aan volgende voorwaarden⁶:

- het systeem bevat de unieke identificatie en de datum van publicatie van het bekendgemaakte document;
- het systeem is zo opgezet dat een onmerkbare wijziging van de gepubliceerde en gelogde gegevens redelijkerwijs kan worden uitgesloten.

Alle gemeenten zijn verplicht het registratiesysteem en de werkwijze ervan op hun website te beschrijven. Die beschrijving toont aan dat het systeem aan de voorwaarden voldoet.

De reglementen treden op basis van artikel 288, eerste lid, van het DLB in werking op de vijfde dag na de publicatie ervan, tenzij het anders is bepaald in het reglement. Het spreekt voor zich dat een reglement pas na de bekendmaking tegenstelbaar is.

Voor de uitoefening van het bestuurlijk toezicht meldt de gemeenteoverheid op basis van artikel 330, eerste lid, van het DLB de publicatie van het reglement aan de toezichthoudende overheid op de dag waarop ze het reglement publiceert. Deze melding gebeurt via het Loket voor Lokale Besturen:

<https://loket.lokaalbestuur.vlaanderen.be>.

1.7 Algemene aandachtspunten en aanbevelingen

1.7.1 Beleidsmatige aandachtspunten

Beleidsmatig nevendoeel

⁴ artikel 1, eerste lid, 4°, van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 2018 betreffende de bekendmaking en raadpleegbaarheid van besluiten en stukken van het lokaal bestuur, betreffende de wijze waarop de reglementen en verordeningen van het lokaal bestuur worden bijgehouden in het register en betreffende de raadpleegbaarheid van de besluiten van de politiezones en hulpverleningszones

⁵ artikel 2, §1, 2°, van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 2018 betreffende de bekendmaking en raadpleegbaarheid van besluiten en stukken van het lokaal bestuur, betreffende de wijze waarop de reglementen en verordeningen van het lokaal bestuur worden bijgehouden in het register en betreffende de raadpleegbaarheid van de besluiten van de politiezones en hulpverleningszones

⁶ artikel 3 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 2018 betreffende de bekendmaking en raadpleegbaarheid van besluiten en stukken van het lokaal bestuur, betreffende de wijze waarop de reglementen en verordeningen van het lokaal bestuur worden bijgehouden in het register en betreffende de raadpleegbaarheid van de besluiten van de politiezones en hulpverleningszones

Naast het verplichte financiële hoofddoel kan een gemeentebelasting een beleidsmatig nevendoeel hebben. Hoge belastingtarieven kunnen erop gericht zijn om onwenselijk gedrag te ontmoedigen, terwijl wenselijk gedrag aangemoedigd kan worden via belastingverminderingen en -vrijstellingen.

Een voorbeeld daarvan zijn fiscale gunstmaatregelen als de belastingplichtige inzet op duurzaamheid, energiezuinigheid of schone energiebronnen. Zo kan een gemeentelijk reglement dat bedrijfsoppervlaktes belast, de ruimte vrijstellen die wordt ingenomen door installaties voor hernieuwbare energie ten dienste van de bedrijfsuitvoering.

Een belasting met een beleidsmatig nevendoeel mag evenwel geen bestraffend of prohibitief karakter hebben.

Verbod op bestraffend karakter

Een belasting is, net als een retributie, geen bestraffend instrument en kan dus niet ingezet worden als een sanctie of boete. Dat zou immers neerkomen op machtsafwending en misbruik van de gemeentelijke fiscale bevoegdheid. Een belasting kan geheven worden op feiten of gedragingen die de belastingheffende overheid meer laakbaar vindt dan andere, maar is niet bedoeld om wettelijk toegestane activiteiten te verbieden of inbreuken op een voorschrift te bestraffen. Daarvoor kan de gemeente eventueel gemeentelijke administratieve sancties (GAS) opleggen als een wet of decreet geen straffen of administratieve sancties voor die inbreuk bepaalt.

Voorbeelden van misbruik van fiscale bevoegdheid zijn:

- een belasting waarvan het belastbare feit volledig samenvalt met een strafrechtelijk feit, of die tot doel heeft een bepaalde inbreuk te bestraffen, bijvoorbeeld een bepaling uit het Strafwetboek, een milieumisdrijf, een stedenbouwkundig misdrijf of een inbreuk op het politiereglement;
- een belasting op het niet-beschikken over een verplicht attest, een verplichte toelating of een verplichte vergunning, bijvoorbeeld een verplicht conformiteitsattest of een omgevingsvergunning;
- het opleggen van een hoger tarief voor onvergunde of niet-toegelaten situaties ten opzichte van vergunde of toegelaten situaties zonder bijkomende financiële motivering of louter vanuit bestraffend oogpunt, bijvoorbeeld de afgifte van regularisatievergunningen, onvergunde innames, niet-aangemelde logies of niet-toegelaten verspreidingen;
- het opleggen van dusdanig hoge tarieven dat een activiteit die wettelijk toegestaan is, *de facto* wordt verboden.

Gemeenten kunnen via een belasting of retributie ook geen vergoeding aanrekenen voor:

- de inzet van handhavinginstrumenten;
- het innen van GAS-boetes.

Dat zijn kerntaken van gemeenten die ze uitvoeren in functie van het algemeen belang en die bijgevolg gefinancierd moeten worden met algemene middelen. Als die kosten aan de burger doorgerekend worden,

komt dat neer op een niet wettelijk bepaalde verhoging van de sanctie of het opleggen van een bijkomende sanctie voor hetzelfde feit. Dat houdt een schending in van het legaliteitsbeginsel en het strafrechtelijk *non bis in idem*-beginsel.

Verantwoorde en evenredige heffingen

De gemeente moet de gemeentelijke belastingdruk billijk en evenredig spreiden over de belastingplichtigen. De fiscale druk moet draaglijk zijn voor zowel de ondernemingen als de particulieren die een band hebben met de gemeente. De gemeente waakt daarom over het aantal belastingen dat in de gemeente geheven wordt en over de redelijkheid van de gehanteerde tarieven, rekening houdend met het doel van de belasting.

Eventueel kan bij de invoering van een nieuwe belasting of belangrijke wijzigingen van een bestaand reglement in een *voorafgaand onderzoek* (ook wel bekend als onderzoek *de commodo et incommodo* of onderzoek *van baat en kommer*) gepeild worden naar de opmerkingen en bezwaren van (potentiële) belastingplichtigen.

Een voorafgaand onderzoek wordt aangekondigd met vermelding van de wijze, de plaats en de uiterste datum waarop bezwaren en opmerkingen geformuleerd kunnen worden. Opdat het onderzoek geen lege doos zou zijn, moet de termijn om te reageren ruim genoeg zijn. Een minimumduur van vijftien dagen is noodzakelijk.

Het onderzoek wordt afgesloten met een proces-verbaal van sluiting. Daarna beraadslaagt de gemeenteraad over de ingediende bezwaren en stelt ze het definitieve reglement vast. Het is belangrijk dat het voorafgaande onderzoek niet bindend is. De gemeenteraad kan zich over de ingediende opmerkingen en bezwaren beraden, maar hoeft zich niet te verantwoorden als ze die uiteindelijk naast zich neerlegt. Gemakshalve kan in het reglement een clausule opgenomen worden die bepaalt dat de belasting definitief wordt als tijdens het onderzoek geen opmerkingen of bezwaren worden ingediend.

Twee belangrijke stabiele belastingen die al in grote mate de gemeentelijke fiscaliteit bepalen, zijn de aanvullende belasting op de personenbelasting en de opcentiemen op de onroerende voorheffing. Die belastingen hebben de volgende voordelen:

- Ze hebben een breed draagvlak.
- Ze bieden een belangrijke belastingopbrengst voor de gemeente.
- Ze houden rekening met de draagkracht van de belastingplichtigen, doordat in de basisheffing sociale correcties verwerkt zijn.
- De inningskosten zijn laag voor de gemeente, doordat aanvullende belastingen samen met de hoofdbelasting geïnd worden door de bevoegde overheid.

- Eventuele bezwaren worden samen met de hoofdbelasting behandeld door de overheid die de hoofdbelasting int.
- Voor beide belastingen geldt een voorschottensysteem, waardoor de gemeentelijke thesaurie minder afhankelijk is van het inkohieringsritme door de centrale overheden.

Aanvullende belastingen hebben echter ook nadelen. Het belangrijkste nadeel is dat de gemeente per definitie de gevolgen ondervindt van fiscale ingrepen door de overheid die bevoegd is voor de hoofdbelasting.

Bedrijfsvriendelijkheid

Bedrijfsvriendelijke belastingen zijn verantwoord naargelang van de plaatselijke omstandigheden en de (draagkracht van de) plaatselijke ondernemers. Ze staan in verhouding tot de dienstverlening van de gemeente en veroorzaken een minimum aan administratieve lasten.

Nieuwe belastingen of belastingverhogingen ten laste van bedrijven kunnen het best ruim vooraf worden aangekondigd zodat bedrijven, als ze dat willen, op de nieuwe belasting of wijziging kunnen anticiperen en tijdig rekening kunnen houden met extra kosten.

1.7.2 Juridische aandachtspunten

Eenjarigheidsbeginsel

Anders dan bij de federale en gewestbelastingen is de jaarlijkse vaststelling van een gemeentelijk belastingreglement niet verplicht. De gemeentelijke reglementen kunnen een looptijd hebben van meerdere jaren. Aan de gemeentelijke belastingreglementen wordt jaarlijks uitvoering gegeven door de overeenkomstige kredieten in het meerjarenplan in te schrijven.

Toch is het wenselijk om de geldigheidsduur van de belastingreglementen beperkt te houden en de gemeentelijke legislatuur niet langer dan één jaar te laten overschrijden. De gemeenteraad kan via een nieuwe beslissing altijd een wijziging aanbrengen aan een belastingreglement dat voor verschillende jaren was vastgesteld, ook al is de geldigheidsduur nog niet verstreken.

Gelijkheidsbeginsel

Het gelijkheidsbeginsel bestaat in de Grondwet als een algemeen beginsel (artikel 10 en 11), maar wordt inzake fiscaliteit nog eens bevestigd in artikel 172 van de Grondwet.

Het gelijkheidsbeginsel *in fiscalibus* houdt in dat gelijke toestanden op dezelfde manier belast worden, terwijl ongelijke toestanden een onderscheiden behandeling vergen. Het maken van onderscheiden belastingcategorieën is toegestaan als dat onderscheid objectief en redelijk verantwoord is, gelet op de aard en het doel van de belasting. Die objectieve en redelijke verantwoording wordt bij voorkeur toegelicht in het overwegende gedeelte van het belastingreglement zelf. Eventueel kan ze ook blijken uit het administratieve dossier dat aan de vestiging van de belasting is voorafgegaan. Als dat niet het geval is, moet ze afgeleid kunnen worden uit de aard van de gemaakte differentiatie of uit de context van het belastingreglement.

Beginnelsen van behoorlijk bestuur

Een gemeente moet:

- haar beslissingen steeds zorgvuldig voorbereiden, nemen en uitvoeren en zich baseren op correcte en relevante feiten (zorgvuldigheidsbeginsel);
- de invoering van een belasting en de modaliteiten van het belastingreglement afdoende motiveren (motiveringsbeginsel);
- belastingreglementen opstellen die voldoende duidelijk, transparant en nauwkeurig zijn, opdat rechtszekerheid wordt geboden aan mogelijke belastingplichtigen (rechtszekerheidsbeginsel);
- tarieven en modaliteiten bepalen die redelijk en evenredig zijn ten aanzien van de belastingplichtigen (redelijkheids- en evenredigheidsbeginsel);
- een houding en reglementen aannemen die in redelijke mate voorspelbaar zijn (vertrouwensbeginsel) en die rechtmatig en schappelijk zijn (billijkheidsbeginsel);
- vermijden dat dezelfde grondslag tweemaal in hetzelfde aanslagjaar aan dezelfde belasting of aan een belasting met hetzelfde doel wordt onderworpen (*non bis in idem in fiscalibus*).

1.7.3 Administratief-bestuurlijke aandachtspunten

Rendement

De opbrengst van de belasting moet minstens opwegen tegen de verwachte invorderingskosten van de belasting, met inbegrip van de mogelijke kosten van bezwaarbehandeling, herinneringen en gerechtelijke geschillen.

Gedragsturende belastingen zijn uiteraard toegelaten, maar het kan niet de bedoeling zijn dat een belasting de gemeente meer kost dan dat ze haar (rechtstreeks of onrechtstreeks) opbrengt.

In het belastingreglement kan vanuit rendementsoogpunt voorzien worden in een indexering van de tarieven.

Uniformiteit

Voor de belastingplichtigen is het niet altijd logisch dat belastingen sterk verschillen van de ene tot de andere gemeente. Onder meer belastingplichtige bedrijven die voor dezelfde activiteit belastbaar zijn in verschillende gemeenten, stellen dat vast. Daarom is eenvormigheid tussen de belastingreglementen soms wenselijk, weliswaar met respect voor de lokale fiscale autonomie en met ruimte voor lokaal maatwerk.

Voor een aantal gemeentebelastingen heeft het Agentschap Binnenlands Bestuur modelreglementen opgesteld, waarvan het gebruik door de lokale besturen wordt aanbevolen. Die modelreglementen zijn beschikbaar op de website van het agentschap:

<https://www.vlaanderen.be/lokaal-bestuur/financiering/eigen-lokale-belastingen>.

2 DE VESTIGING, DE INVORDERING EN DE GESCHILLENPROCEDURE VAN BELASTINGEN

2.1 Het decreet van 30 mei 2008

De vestiging, de invordering en de geschillenprocedure van de eigen gemeentebelastingen zijn geregeld bij het decreet van 30 mei 2008. Die bepalingen zijn niet van toepassing op de aanvullende gemeentebelastingen, de gemeentelijke opcentiemen en de gemeentelijke retributies. Het decreet heeft in 2019 en 2024 enkele substantiële wijzigingen ondergaan. Een gecoördineerde versie van het decreet is terug te vinden in de Vlaamse Codex:

<https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1016878&param=inhoud>.

Alvorens specifiek in te gaan op de gewijzigde regels rond de vestiging, de invordering en de geschillenprocedure, bespreekt dit tweede deel van de omzendbrief de belangrijkste algemene wijzigingen van het decreet van 30 mei 2008 sinds de publicatie van de vorige omzendbrief van 15 februari 2019, namelijk de wijzigingen bij het decreet van 20 december 2019⁷ en het decreet van 3 mei 2024⁸.

2.1.1 Elektronische communicatie

Het decreet van 30 mei 2008 bevestigt sinds de meest recente decreetswijziging expliciet de mogelijkheid voor gemeenten om fiscale berichten via elektronische weg (bijvoorbeeld e-mail of eBox) uit te wisselen, met toepassing van de bepalingen van het Bestuursdecreet van 7 december 2018 (hierna Bestuursdecreet te noemen). Onder die fiscale berichten vallen aanslagbiljetten, maar ook aangiftes en bezwaarschriften en alle communicatie die daaruit voortvloeit.

Bij de uitwisseling van fiscale berichten via elektronische weg leven gemeenten de voorwaarden na van artikel II.22 van het Bestuursdecreet:

⁷ programmadecreet van 20 december 2019 bij de begroting 2020

⁸ decreet van 3 mei 2024 tot wijziging van het decreet van 30 mei 2008 betreffende de vestiging, de invordering en de geschillenprocedure van provincie- en gemeentebelastingen

- De gemeente licht de betrokkene vooraf in over de elektronische procedure en informeert de betrokkene over de procedurestappen, de elektronische technieken en de rechtsgevolgen van de elektronische uitwisseling.
- Een natuurlijke persoon die niet in de hoedanigheid van ondernemer is, stemt vooraf uitdrukkelijk in met de elektronische verzending.
- Een natuurlijke persoon die niet in de hoedanigheid van ondernemer is, kan de instemming met de elektronische uitwisseling van fiscale berichten altijd intrekken. Het bestuur werkt daarvoor een procedure uit.
- De elektronische communicatie is voldoende informatieveilig en onweerlegbaar, en is gelijkwaardig aan de uitwisseling van informatie op analoge dragers. Het bestuur maakt bekend welke maatregelen het treft om de informatieveiligheid en onweerlegbaarheid van zijn fiscale berichten te garanderen.

Het activeren van My eBox of e-Box Enterprise houdt de uitdrukkelijke instemming in om documenten van aangesloten overheidsdiensten voortaan op elektronische wijze via dat informatiesysteem te ontvangen. Als de gemeente gebruikmaakt van het eBox-systeem, ontvangt de belastingplichtige dus automatisch de gemeentelijke aanslagbiljetten via de eBox. De informatieplicht van de gemeente blijft in dat geval onverkort gelden. Bovendien moet de gemeente aandacht hebben voor personen die problemen ondervinden bij elektronische communicatie en hen daarin ondersteunen.

De elektronische verzending van fiscale berichten kan in bepaalde gevallen een impact hebben op de termijnberekening. Een fiscaal bericht dat het bestuur verstuurt, wordt in principe als ontvangen geacht op de derde werkdag na de analoge of elektronische verzending ervan. Als het bestuur en de belastingplichtige evenwel hetzelfde informatiesysteem (bijvoorbeeld eBox) gebruiken om berichten elektronisch uit te wisselen, wordt het bericht geacht ontvangen te zijn op het tijdstip waarop het toegankelijk wordt voor de belastingplichtige.

In bepaalde gevallen voorziet het decreet van 30 mei 2008 in een kennisgeving met een aangetekende brief van het bestuur. Als de bestemming ingestemd heeft met de elektronische uitwisseling van fiscale berichten, is aan de vereiste van de aangetekende brief voldaan als er een bewijs geleverd kan worden van het tijdstip van de elektronische verzending.

2.1.2 Bescherming van persoonsgegevens

Voor de vestiging en invordering van gemeentebelastingen en voor de behandeling van bezwaren ertegen verwerken gemeenten persoonsgegevens van belastingplichtigen en van belastingschuldigen en hun vertegenwoordigers.

Een dergelijke verwerking van persoonsgegevens moet gebaseerd zijn op een rechtsmatigheidsgrond als vermeld in artikel 6, lid 1, van de algemene verordening gegevensbescherming⁹. Het nieuwe artikel 11/1 van het decreet van 30 mei 2008 voorziet in een rechtsmatigheidsgrond voor de verwerking van persoonsgegevens door gemeenten in het kader van dit decreet en bepaalt de essentiële elementen van die verwerking:

- het doel van de verwerking;
- de verwerkingsverantwoordelijken;
- de betrokkenen;
- de types of categorieën van te verwerken persoonsgegevens;
- de entiteiten waaraan en de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens mogen worden verstrekt;
- de bewaartermijn van de persoonsgegevens.

Gemeenten houden zich als verwerkingsverantwoordelijken aan de nationale en supranationale regels met betrekking tot de bescherming van persoonsgegevens, waaronder het waarborgen van een transparante en veilige verwerking. Ze wijzen er in hun communicatie met betrokkenen op wanneer persoonsgegevens verwerkt kunnen worden en wijzen betrokkenen op hun rechten met betrekking tot die gegevens, zoals het recht van inzage en het recht op verbetering.

2.1.3 Verwijzingsbepaling naar het WIB 92 en het Invorderingswetboek

Artikel 11 van het decreet van 30 mei 2008 verwijst voor de eerder technische aspecten van de vestiging en invordering naar bepalingen van het WIB 92 en – sinds 2020 – naar het Invorderingswetboek. Er wordt niet langer verwezen naar de intussen opgeheven bepalingen uit het WIB 92 en het KB/WIB 92¹⁰. Die aspecten worden nu geregeld in het Invorderingswetboek.

De bepalingen uit die verwijzingsbepaling zijn van toepassing op de gemeentebelastingen op voorwaarde dat ze geen afbreuk doen aan de bepalingen van het decreet van 30 mei 2008 zelf en niet specifiek de belastingen op de inkomsten betreffen.

2.2 De vestiging en de invordering

2.2.1 Contantbelastingen

Gemeenten innen contantbelastingen zonder uitstel tegen afgifte van een betalingsbewijs. Het is aangewezen om ook voor een contantbelasting schriftelijk mee te delen binnen welke termijn en bij welke instantie bezwaar kan worden ingediend, inclusief de mogelijkheid voor de betrokkene om het hoorrecht uit te oefenen.

⁹ verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG

¹⁰ koninklijk besluit van 27 augustus 1993 tot uitvoering van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992

Als de gemeente de contantbelasting niet zonder uitstel kan innen, wordt de belasting een kohierbelasting. Ze wordt dan opgenomen in een kohier en krijgt vanaf dan alle kenmerken van een kohierbelasting, inclusief een betalingstermijn van twee maanden en een bezwaartermijn van drie maanden.

2.2.2 Kohierbelastingen

2.2.2.1 Vaststelling en uitvoerbaarverklaring van het kohier

Het kohier is als authentieke akte de uitvoerbare titel voor de invordering van de belasting. Het college van burgemeester en schepenen stelt de kohieren vast en verklaart ze uitvoerbaar uiterlijk op 30 juni van het jaar dat volgt op het aanslagjaar.

Bij het besluit tot uitvoerbaarverklaring wordt als bijlage een opsomming gevoegd van de betreffende kohiernummers. De toevoeging van een afschrift van het kohier (met vermelding van de kohierartikelnummers) is niet vereist.

Het kohier bevat alle elementen die noodzakelijk zijn om de belastingschuld en de belastingplichtige onbetwistbaar te kunnen identificeren:

- de naam van de gemeente die de belasting heeft gevestigd;
- de voornaam en de achternaam of de maatschappelijke benaming en het adres van de belastingplichtige;
- de datum en de benaming van het reglement op basis waarvan de belasting is gevestigd;
- het belastbare feit, de berekening en het bedrag van de belasting, alsook het aanslagjaar waarop de belasting betrekking heeft;
- het nummer van het kohierartikel;
- de datum van uitvoerbaarverklaring van het kohier.

Het is mogelijk om kohieren digitaal vast te stellen, uitvoerbaar te verklaren en bij te houden op voorwaarde dat:

- een duurzame bewaring en toegankelijkheid van het kohier wordt gegarandeerd overeenkomstig de huidige archiverings- en openbaarheidswetgeving;
- de authenticiteit en integriteit van de handtekeningen gewaarborgd worden. Een gekwalificeerde elektronische handtekening (bijvoorbeeld via eID of Itsme) voldoet aan die voorwaarde.

Een belastingkohier is een bestuursdocument. Een burger kan in principe via een vastgelegde procedure ieder bestuursdocument inkijken, er een kopie van ontvangen en er uitleg over krijgen, tenzij er in een uitzonderingsgrond is voorzien in de wetgeving. De informatie in een belastingkohier valt deels onder wettelijk bepaalde uitzonderingsgronden. Zo doet een volledige openbaarheid van het kohier afbreuk aan de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de fiscale geheimhoudingsplicht. Een bestuur maakt daarom een belastingkohier slechts gedeeltelijk openbaar aan iemand die daarom verzoekt, meer bepaald alleen de informatie die betrekking heeft op de aanvrager zelf.

De rechten die vastgesteld zijn in de kohieren, worden boekhoudkundig verbonden aan de ontvangsten van het financiële boekjaar waarin ze uitvoerbaar zijn verklaard.

2.2.2.2 Verzending van het aanslagbiljet

De financieel directeur zorgt na de uitvoerbaarverklaring van het kohier onverwijld voor de verzending van het aanslagbiljet. De verzending is kosteloos voor de belastingplichtige.

Het aanslagbiljet is het communicatiemiddel tussen het lokaal bestuur en de belastingplichtige. Het bevat alle noodzakelijke gegevens opdat de belastingplichtige kan voldoen aan de betaalplicht en kan gebruikmaken van het bezwaarrecht. Daartoe vermeldt het:

- alle elementen als vermeld op het kohier;
- informatie over de betalingstermijn en de bezwaarmogelijkheden:
 - de verzendingsdatum van het aanslagbiljet;
 - de uiterste betalingsdatum;
 - inlichtingen over het bezwaarrecht: de termijn waarin een bezwaarschrift kan worden ingediend, de benaming, het adres en de contactgegevens van de instantie die bevoegd is om het bezwaarschrift te ontvangen en de vermelding dat de belastingplichtige of diens vertegenwoordiger die gehoord wil worden, dat uitdrukkelijk moet vragen in het bezwaarschrift. Als het college van burgemeester en schepenen voorziet in de mogelijkheid om via elektronische weg bezwaar in te dienen, vermeldt het aanslagbiljet de digitale kanalen die daarvoor kunnen worden gebruikt;
- de vindplaats van het belastingreglement. Opdat de belastingplichtige effectief, zonder onredelijke hindernissen en zonder twijfel of verwarring kan kennisnemen van het juiste belastingreglement, is het aanbevolen om te verwijzen naar een van de volgende webpagina's:
 - het concrete belastingreglement op de webpagina of raadpleegomgeving van het lokaal bestuur. Het is belangrijk dat het linkadres telkens aangepast wordt als het gewijzigd wordt. Het risico bestaat dat het linkadres wijzigt bij wijzigingen van de webpagina;
 - het overzicht van belastingreglementen op de website of raadpleegomgeving van het lokaal bestuur. Het bestuur garandeert dat ook in dit geval iedere belastingplichtige zonder onredelijke hindernissen of twijfel het juiste belastingreglement kan raadplegen.

Besturen kunnen hun aanslagbiljetten via elektronische weg aanbieden aan belastingplichtigen. Natuurlijke personen, niet in hun hoedanigheid van ondernemer, moeten daar vooraf uitdrukkelijk mee instemmen en kunnen hun instemming nadien op elk moment intrekken. De gemeente licht de belastingplichtige vooraf in over de elektronische procedure. Het bestuur informeert de belastingplichtige over de procedurestappen, de elektronische technieken en de rechtsgevolgen van de elektronische uitwisseling. Een belangrijk rechtsgevolg van de instemming om een aanslagbiljet elektronisch te ontvangen, is dat fiscale berichten in de toekomst exclusief via die elektronische weg uitgewisseld kunnen worden. Dat geldt zowel voor de verdere afhandeling van de heffing in kwestie als voor alle andere toekomstige belastingaanslagen en de correspondentie daarover.

De elektronische verzending van het aanslagbiljet heeft mogelijk een impact op de berekening van de bezwaartermijn. Het aanslagbiljet wordt geacht ontvangen te zijn op de derde dag na de analoge of elektronische verzending. Als het bestuur en de belastingplichtige echter hetzelfde informatiesysteem (bijvoorbeeld eBox) gebruiken, verschuift de datum van ontvangst naar het tijdstip waarop het aanslagbiljet toegankelijk wordt voor de belastingplichtige.

2.2.2.3 Betaling van de belasting

Een belastingplichtige betaalt een kohierbelasting binnen twee maanden na de verzending van het aanslagbiljet. Daarna volgt een betalingsaanmaning en desnoods onderneemt de financieel directeur stappen om de openstaande schuld gedwongen in te vorderen.

Belastingplichtigen zijn niet verplicht om een aanslag waarmee ze niet akkoord gaan, (volledig) te betalen. De gemeente kan een belastingschuld niet gedwongen invorderen als een belastingschuldige een bezwaar heeft ingediend of – in een volgende fase – beroep heeft aangetekend tegen de aanslag. Daarop bestaan een aantal nuanceringen:

- Aangiftebelastingen (zie punt 2.2.3) vallen buiten die regel. Het bestuur kan de schuld altijd buitengerechtelijk gedwongen invorderen voor het bedrag dat overeenkomt met de aangifte. Het voorstel van aangifte waarbij de belastingplichtige geen opmerkingen heeft geformuleerd en waarmee aldus werd ingestemd, geldt als een regelmatige aangifte. Als de belasting bij niet-aangifte ambtshalve gevestigd is, kan het bestuur de schuld invorderen tot hooguit het bedrag van de laatste definitief gevestigde aanslag ten laste van de schuldenaar.
- Het bestuur kan in de tussentijd bewarend beslag leggen op het schuldbedrag als dat noodzakelijk is. Het moet daarvoor hoogdringendheid kunnen aanvoeren.
- De uitoefening van het bezwaar of het beroep schort de betaaltermijn niet op. De uiterste betalingstermijn voor de schuldvordering blijft overeind. Overschrijding van de betaaltermijn doet nalatigheidsinteressen lopen op (het niet-betaalde deel van) de openstaande schuld. Daarin zijn ook belastingverhogingen en fiscale boetes begrepen.

De belastingplichtige kan niettemin het best de (deels) betwiste aanslag betalen om nalatigheidsinteressen (zie punt 2.2.6) te vermijden. Als achteraf blijkt dat de belasting niet (volledig) verschuldigd was, heeft de belastingplichtige recht op terugbetaling.

2.2.2.4 Aanmaning tot betaling

Belastingplichtigen betalen hun schuld niet altijd binnen de vervalttermijn. De financieel directeur moet de achterstallige belastingschulden invorderen vanuit de zorg en verantwoordelijkheid voor het debiteurenbeheer.

De financieel directeur stuurt daartoe eerst een gewone herinneringsbrief naar de belastingplichtige. Dat kan ten vroegste tien dagen nadat de betaaltermijn van twee maanden verstreken is. Die eerste aanmaning tot betaling is kosteloos voor de belastingplichtige.

De verzendingskosten voor eventuele volgende betalingsaanmaningen kunnen wel ten laste van de belastingplichtige worden gelegd. Dat is bijvoorbeeld het geval voor de aangetekende verzending van een betalingsaanmaning die vereist is om de verjaring van de schuld te stuiten. Een gewone herinneringsbrief volstaat daarvoor niet.

De kosten voor die aangetekende aanmaning horen bij de verschuldigde belasting en worden als dusdanig samen met de belasting ingevorderd. Het gaat niet om een afzonderlijke retributie.

2.2.2.5 Gedwongen invordering

Belastingplichtigen die geen gevolg geven aan de aanmaning tot betaling, kunnen buitengerechtelijk tot betaling worden gedwongen met tussenkomst van de gerechtsdeurwaarder via een bevel tot betaling (vroeger 'fiscaal dwangbevel' genoemd).

Dat kan alleen:

- als de belastingplichtige vooraf is aangemaand tot betaling van de openstaande schuld;
- voor zekere en vaststaande schulden. De gemeente kan een belastingschuld niet gedwongen invorderen als bezwaar ingediend is of – in een volgende fase – beroep aangetekend is tegen de aanslag.

Het bedrag van een aangiftebelasting (zie punt 2.2.3) wordt als 'zeker en vaststaand' beschouwd voor:

- het deel van de belasting dat berekend is op basis van de aangifte van de belastingplichtige;
- het bedrag dat in het voorgaande aanslagjaar definitief van de belastingschuldige gevorderd is, als de aanslag ambtshalve gevestigd werd bij gebrek aan een aangifte.

Stap 1: Overhandiging van het kohieruittreksel aan de gerechtsdeurwaarder

De financieel directeur overhandigt een kohieruittreksel aan de gerechtsdeurwaarder ten vroegste één maand vanaf de derde dag na de verzending van de aanmaning tot betaling. De overhandiging van het kohieruittreksel geldt als volmacht voor de tenuitvoerlegging. Het kohier vormt de uitvoerbare titel op basis waarvan de tenuitvoerlegging mogelijk is zonder een gerechtelijke tussenkomst.

Het kohieruittreksel vermeldt de datum van de uitvoerbaarverklaring. Voor het overige bevat het uittreksel alle gegevens die ingeschreven zijn in het kohier en die nodig zijn voor de identificatie van de schuld en de schuldenaar. Het gaat uitdrukkelijk om een uittreksel (beperkte informatie uit het kohier) en niet om een afschrift (kopie van het volledige kohier), om de privacy van anderen op het kohier te beschermen.

Stap 2: Betekening van het bevel tot betaling

De gerechtsdeurwaarder betekent een bevel tot betaling aan de schuldenaar. Het bevel wordt ingeleid met het kohieruittreksel. De vervolgingskosten komen toe aan de gerechtsdeurwaarder en zijn in principe rechtstreeks ten laste van de schuldenaar. Op de achterstallige belastingschuld zijn nalatigheidsinteressen verschuldigd.

2.2.3 Aangiftebelastingen

2.2.3.1 Aangifteplicht

Alleen een belastingreglement voor een kohierbelasting kan voorzien in een aangifteplicht. Een aangiftebelasting is een specifiek type kohierbelasting en wordt in principe op dezelfde wijze gevestigd en ingevorderd als een gewone kohierbelasting, met uitzondering van de procedure van ambtshalve vestiging en de mogelijkheid om een belastingverhoging toe te passen.

Het belastingreglement bevat de verplichting tot aangifte en vermeldt de uiterste datum voor de indiening van de aangifte. Alle belastingplichtigen op wie een aangifteplicht rust, zijn op die manier gehouden aan dezelfde transparante aangiftedatum, los van de ontvangst van een aangifteformulier. Als dat om praktische redenen aangewezen is, bijvoorbeeld bij de belasting op de verspreiding van ongeadresseerd drukwerk, kan het bestuur eventueel meerdere vaste aangiftedata bepalen of een variabele aangiftedatum in relatie tot de voltrekking van het belastbare feit bepalen.

- Voorbeeldformulering met meerdere vaste aangiftedata

Artikel X: Aangifteplicht

De belastingplichtige moet binnen vijftien dagen na elk verstreken kwartaal bij het gemeentebestuur aangifte doen van de drukwerken die in het kwartaal verspreid zijn. Dat is uiterlijk op 15 april, 15 juli en 15 oktober van het aanslagjaar en op 15 januari van het jaar dat volgt op het aanslagjaar. De aangifte bevat alle noodzakelijke inlichtingen voor het vestigen van de aanslag. Het aangifteformulier is ter beschikking gesteld op de gemeentelijke website.

Als aangiftedatum geldt de datum van verzending of - bij afgifte - de datum die vermeld staat op het ontvangstbewijs. Als de uiterste aangiftedatum op een zaterdag, een zondag of een feestdag valt, wordt de vervalldag naar de eerstvolgende werkdag verplaatst.

- Voorbeeldformulering met variabele aangiftedatum in relatie tot de voltrekking van het belastbare feit

Artikel X: Aangifteplicht

De belastingplichtige doet uiterlijk de vijftiende van de maand die volgt op de maand waarin de verspreiding plaatsvond, aangifte daarvan bij de gemeente. De aangifte bevat alle noodzakelijke

inlichtingen voor het vestigen van de aanslag. Het aangifteformulier is ter beschikking gesteld op de gemeentelijke website.

Als aangiftedatum geldt de datum van verzending of - bij afgifte - de datum die vermeld staat op het ontvangstbewijs. Als de uiterste aangiftedatum op een zaterdag, een zondag of een feestdag valt, wordt de vervalddag naar de eerstvolgende werkdag verplaatst.

Het bestuur kan de mogelijkheid aanbieden om via elektronische weg belastingaangiften in te dienen. Als de aangifte verzonden wordt via elektronische weg, geldt de datum van de elektronische verzending als datum van indiening van de aangifte. De indiening via elektronische weg houdt in dat de belastingplichtige instemt met de verdere behandeling van de aangifte en de vestiging van de belasting via elektronische weg. De belastingplichtige stemt er dan ook mee in om in de toekomst volledig via elektronische weg geïnformeerd te worden over nieuwe aangifteplichten en belastingaanslagen. Het bestuur informeert de aangifteplichtige in ieder geval vooraf over de procedurestappen, de elektronische technieken en de rechtsgevolgen van de elektronische uitwisseling.

De eerdere instemming van een belastingplichtige met de verzending van aanslagbiljetten via elektronische weg heeft tot gevolg dat alle fiscale berichten nadien exclusief via die elektronische weg uitgewisseld kunnen worden. Dat geldt ook voor berichten binnen de aangifteprocedure.

Om de administratieve lasten voor de belastingplichtige te verlichten, kan het college van burgemeester en schepenen een voorstel van aangifte aan de belastingplichtige bezorgen. Dat voorstel heeft als basis de gegevens die al bekend zijn uit eerdere aangiftes. Daarnaast kan informatie die de belastingplichtige al vooraf aan het bestuur heeft bezorgd en die een impact heeft op de heffing, in het voorstel verwerkt worden. Bijvoorbeeld: *een ondernemer laat in de loop van het jaar per e-mail weten dat de belastbare oppervlakte van de bedrijfsvestiging is gedaald, omdat er grond verkocht is.*

De belastingplichtige kan opmerkingen bij het voorstel indienen. Als die opmerkingen via elektronische weg verzonden worden, geldt de datum van de elektronische verzending als datum van de indiening ervan. Als de belastingplichtige geen opmerkingen bij het voorstel indient voor de aangiftedatum is verstreken, geldt het voorstel van aangifte als een regelmatige aangifte. Het blijft de verantwoordelijkheid van de belastingplichtige om het voorstel van aangifte te controleren. Als de belastingplichtige foutieve of achterhaalde informatie in het voorstel niet meedeelt vóór de aangiftedatum, geldt het voorstel nog altijd als een tijdige en regelmatige aangifte, maar kan het gelijkgesteld worden met een onvolledige of onjuiste aangifte. De gelijkstelling met een onvolledige of onjuiste aangifte heeft tot gevolg dat voor de belastingplichtige een belastingverhoging kan gelden.

2.2.3.2 Ambtshalve vestiging

Het college van burgemeester en schepenen kan de belasting ambtshalve vestigen als de aangifte:

- ontbreekt;
- onvolledig of incorrect is.

Het maakt dan gebruik van de gegevens waarover het beschikt. Dat kunnen naakte gegevens zijn of gegevens waarvan het redelijkerwijze mag uitgaan. Het is aan de belastingplichtige om de voorgelegde gegevens te weerleggen.

Het college van burgemeester en schepenen of het personeelslid dat daarvoor aangewezen is, brengt de belastingplichtige vooraf aangetekend op de hoogte van:

- de redenen waarom het bestuur overgaat tot ambtshalve vestiging;
- de elementen waarop de belasting is gebaseerd;
- de wijze van bepaling van die elementen en het bedrag van de belasting.

Als de belastingplichtige ingestemd heeft met de elektronische uitwisseling van fiscale berichten, is aan de vereiste van de aangetekende brief voldaan als er een bewijs geleverd kan worden van het tijdstip van de elektronische verzending.

De belastingplichtige beschikt over een termijn van dertig dagen vanaf de ontvangst van de kennisgeving om opmerkingen schriftelijk voor te dragen. Als de opmerkingen verzonden worden via elektronische weg, geldt de datum van de elektronische verzending als datum van de indiening ervan. Het bestuur mag de belasting niet vestigen voor de termijn van dertig dagen verstreken is, behalve als de rechten van de gemeentelijke of provinciale thesaurie in gevaar verkeren door een andere oorzaak dan het verstrijken van de aanslagtermijn.

De kennisgeving door het bestuur wordt geacht ontvangen te zijn op de derde werkdag die volgt op de datum van de analoge of elektronische verzending van de kennisgeving. Als het bestuur en de belastingplichtige hetzelfde informatiesysteem (bijvoorbeeld eBox) gebruiken om berichten elektronisch uit te wisselen, wordt de kennisgeving geacht ontvangen te zijn op het tijdstip waarop die toegankelijk wordt voor de belastingplichtige.

Het bestuur kan een ambtshalve gevestigde belasting nog inkohieren tot drie jaar na 1 januari van het aanslagjaar, of vijf jaar als de belastingplichtige bedrieglijk heeft gehandeld of met het oogmerk te schaden. Tijdens die verlengde inkohieringstermijn moet de procedure van kennisgeving en mogelijk bezwaar doorlopen zijn.

Het bestuur is niet altijd verplicht om de aangiftebelasting ambtshalve te vestigen nadat de aangifte datum verstreken is:

- Die verplichting geldt onverkort als er geen of geen juiste of volledige aangifte ingediend is binnen de gewone inkohieringstermijn, dat wil zeggen vóór 30 juni volgend op het aanslagjaar.
- Het bestuur hoeft de belasting echter niet ambtshalve te vestigen als er nog binnen de gewone inkohieringstermijn een juiste en volledige aangifte of een verbetering van de oorspronkelijke aangifte ingediend is. Afhankelijk van de noodwendigheden van het geval kan het ervoor kiezen om de belasting nog op de gewone manier binnen de gewone inkohieringstermijn te inkohieren.

2.2.3.3 Belastingverhoging

De gemeenteraad kan beslissen dat een belastingverhoging toegepast wordt als het college van burgemeester en schepenen de belasting ambtshalve moet vestigen. De verhoging en de berekeningswijze ervan moeten opgenomen zijn in het belastingreglement. Het bedrag van de belastingverhoging kan maximaal het dubbele van de ambtshalve gevestigde belasting bedragen. Het is wenselijk om gedifferentieerde verhogingen vast te stellen naargelang de frequentie van de tekortkoming.

Als het college van burgemeester en schepenen een belastingverhoging toepast, deelt het college of het personeelslid dat daarvoor is aangewezen, die mee bij de kennisgeving aan de belastingplichtige om over te gaan tot de procedure van ambtshalve vestiging. Het vermeldt daarbij:

- de bepaling van de belastingverhoging in het belastingreglement;
- de manier waarop de belastingplichtige de aangifteplicht heeft geschonden;
- de manier waarop de verhoging door de bevoegde overheid is aangerekend of berekend.

De belastingverhoging wordt ingekohierd samen met de ambtshalve belasting, op hetzelfde kohierartikel. Voor de transparantie is het aangewezen de belasting en de belastingverhoging wel als afzonderlijke bedragen te vermelden in het kohier. Ook boekhoudkundig worden de belasting en de belastingverhoging samen verwerkt. Op de belastingverhoging worden nalatigheids- en moratoriuminteressen toegepast.

De belastingverhoging is een administratieve sanctie. Wie gehouden is tot betaling van de belastingverhoging kan het bestuur schriftelijk en gemotiveerd verzoeken tot kwijtschelding of vermindering van de sanctie om billijkheidsredenen. Het bestuur beslist over het verzoek als de belastingverhoging niet meer administratief of gerechtelijk betwist kan worden. Het bestuur kan de belastingverhoging kwijtschelden of verminderen als persoonlijke en feitelijke omstandigheden die eigen zijn aan het geval, dat redelijk verantwoord en de belastingplichtige blijkt geeft van goede trouw.

2.2.4 Inning door wettelijk of decretaal gemachtigde derden

In afwijking van het decreet van 30 mei 2008 kan de gemeente de inning van bepaalde belastingen uitbesteden aan derden, die de belasting innen voor rekening van de gemeente. Dat vereist een specifieke wettelijke of decretale machtiging. Tot hiertoe is uitsluitend voor parkeerheffingen en voor huisvuilheffingen in een dergelijke machtiging voorzien.

2.2.4.1 Parkeerheffingen

Voor de inning van parkeerbelastingen of -retributies is een specifieke regeling uitgewerkt in artikel 10/2 van het decreet van 16 mei 2008 betreffende de aanvullende reglementen op het wegverkeer en de plaatsing en bekostiging van de verkeerstekens.

Om een parkeerbelasting of -retributie te innen, kan de gemeente een beheersovereenkomst of een concessie sluiten met een parkeerbedrijf. De belasting of retributie kan in dat geval geïnd worden door een aangestelde van het AGB of de concessionaris, maar gebeurt altijd voor rekening van de gemeente.

De heffing wordt ten laste gelegd van de houder van de nummerplaat of de gebruikelijke bestuurder van het voertuig dat op naam van een rechtspersoon is ingeschreven, als die rechtspersoon de gebruikelijke bestuurder heeft laten registreren in de Kruispuntbank van de Voertuigen. De Vlaamse Regering, de gemeente, haar concessiehouders en de AGB's zijn gemachtigd om de identiteit van de houder van de nummerplaat of de gebruikelijke bestuurder op te vragen bij de Dienst voor Inschrijvingen van Voertuigen (DIV), met tussenkomst van de Vlaamse Dienstenintegrator (VDI) en het centraal gegevensuitwisselingsplatform MAGDA¹¹ en in overeenstemming met de vastgelegde bepalingen rond de bescherming van persoonsgegevens.

De financieel directeur van de gemeente blijft verantwoordelijk voor de invordering van niet-betaalde parkeergelden. In het geval van een parkeerbelasting blijven de bepalingen van het decreet van 30 mei 2008 voor het overige bovendien onverkort van toepassing.

2.2.4.2 Huisvuilheffingen

Voor de inning van huisvuilbelastingen of -retributies is een specifieke regeling uitgewerkt in artikel 26, tweede lid, van het decreet van 23 december 2011 betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen.

De gemeente kan een verzelfstandigde entiteit of een intergemeentelijk samenwerkingsverband ertoe machtigen om haar huisvuilbelastingen of -retributies te innen.

De financieel directeur van de gemeente blijft verantwoordelijk voor de invordering van niet-betaalde belasting- of retributieschulden. Bij huisvuilbelastingen blijven de bepalingen van het decreet van 30 mei 2008 voor het overige bovendien onverkort van toepassing.

2.2.5 Controle- en onderzoeksmogelijkheden

Het college van burgemeester en schepenen kan controle- en onderzoeksbevoegdheden in verband met de toepassing van het belastingreglement verlenen aan personeel van de gemeente of personeel van het OCMW dat met toepassing van artikel 196, §2, van het DLB prestaties verricht voor de gemeente.

¹¹ In Vlaanderen zorgt MAGDA (maximale gegevensdeling tussen administraties) ervoor dat alle instanties met de juiste machtiging veilig en in overeenstemming met de algemene verordening gegevensbescherming toegang hebben tot gegevens die worden bijgehouden in authentieke bronnen op federaal en gewestelijk niveau.

De betrokken personeelsleden worden uitdrukkelijk gemachtigd en beschikken over een afgebakend pakket aan controle- en onderzoeksbevoegdheden, die ze alleen mogen aanwenden voor het doel waarvoor ze verleend zijn. Alleen de financieel directeur komt niet in aanmerking om de bijzondere controles en onderzoeken uit te voeren.

De controle- en onderzoeksbevoegdheden van de aangestelde personeelsleden zijn niet alleen tegenstelbaar aan de belastingplichtige zelf, maar ook aan derden die de gewenste informatie kunnen verschaffen. De bevoegdheden strekken zich bovendien uit buiten het eigen lokale grondgebied. Tot de bevoegdheden van de aangestelde personeelsleden behoren onder meer:

- de controle en het onderzoek van boeken en bescheiden;
- een toegangsrecht tot al dan niet bebouwde onroerende goederen die een belastbaar element kunnen vormen of bevatten of waarop een belastbare activiteit wordt uitgeoefend;
- een beperkt toegangsrecht tot particuliere woningen of bewoonde lokalen. Dat kan alleen tussen vijf uur 's morgens en negen uur 's avonds en na machtiging van de politierechter, tenzij vrije toegang tot de woning of de lokalen wordt verleend.

De gemeenteraad kan de functie van gemeenschapswacht-vaststeller in het leven roepen en de bevoegdheid verlenen om vaststellingen te doen die aanleiding geven tot het vestigen van een belasting. De fiscale onderzoeksbevoegdheid van een gemeenschapswacht-vaststeller beperkt zich tot vaststellingen van onmiddellijk waarneembare toestanden van goederen op de openbare weg en op het openbaar domein. Afhankelijk van de lokale reglementering kan het bijvoorbeeld gaan over vaststellingen in het kader van betalend parkeren, de inname van de openbare weg, de inrichting van horecaterrassen of de plaatsing van marktkramen.

Het proces-verbaal dat de aangestelde personeelsleden en gemeenschapswacht-vaststellers opmaken, heeft bewijskracht tot bewijs van het tegendeel. Beiden kunnen daarmee een bevoorrechte getuigenis leveren die de rechter niet naast zich neer kan leggen, tenzij de belastingplichtige anders aantoonst.

2.2.6 Administratieve geldboete

Belastingplichtigen kunnen bestraft worden met een administratieve geldboete bij overtredingen van:

- de bepalingen van het decreet van 30 mei 2008;
- de individuele belastingreglementen.

De administratieve geldboete moet opgenomen zijn in het belastingreglement en mag voor het jaar 2024 niet meer dan 500 euro bedragen. Dat maximumbedrag wordt elk jaar op 1 januari automatisch aangepast op basis van de evolutie van de consumptieprijsindex van de maand november van het voorgaande jaar ten opzichte van de consumptieprijsindex van de maand november van het jaar 2023.

De weigering om mee te werken aan een fiscale controle of de weigering om boeken of bescheiden voor te leggen, zijn voor de hand liggende voorbeelden van overtredingen. Voor een inbreuk op de aangifteplicht kan het bestuur alleen een belastingverhoging opleggen en geen administratieve geldboete.

Het college van burgemeester en schepenen of het personeelslid dat daarvoor is aangesteld, deelt aan de belastingplichtige mee dat een administratieve geldboete opgelegd wordt, en vermeldt daarbij:

- de feiten die de overtreding opleveren;
- de verwijzing naar de relevante bepalingen in het decreet of het belastingreglement;
- de argumenten op basis waarvan het bedrag van de boete is vastgesteld.

Het bedrag van de administratieve geldboete wordt gelijktijdig en samen met de belasting ingekohierd en ingevorderd.

De administratieve geldboete is een administratieve sanctie. Wie gehouden is tot betaling van de administratieve geldboete kan het bestuur schriftelijk en gemotiveerd verzoeken tot kwijtschelding of vermindering van de sanctie om billijkheidsredenen. Het bestuur beslist over het verzoek als de administratieve geldboete niet meer administratief of gerechtelijk betwist kan worden. Het kan de administratieve geldboete kwijtschelden of verminderen als persoonlijke en feitelijke omstandigheden die eigen zijn aan het geval, dat redelijk verantwoorden en de belastingplichtige blijkt geeft van goede trouw.

Het is niet langer mogelijk om derden die de bepalingen van het decreet van 30 mei 2008 of het belastingreglement schenden, een administratieve geldboete op te leggen. De oude tekst van het decreet liet dat wel toe. De boete werd dan ingekohierd op naam van de derde en ingevorderd als een kohierbelasting. Een strafmaatregel kan echter niet (autonoom) verpakt worden als een belasting.

De gemeenten kunnen geen derden meer beboeten, maar kunnen nog wel terugvallen op:

- artikel 381 van het WIB 92, dat het mogelijk maakt om via gerechtelijke tussenkomst een dwangsom op te leggen aan de belastingplichtige of de derde die de uitoefening van de onderzoeksbevoegdheden van de belastingadministratie belemmert;
- artikel 6.5 en volgende van boek 6 'Buitencontractuele aansprakelijkheid' van het Burgerlijk Wetboek, dat de buitencontractuele aansprakelijkheid regelt, op basis waarvan iemand een schadevergoeding kan vorderen.

2.2.7 Interesten

2.2.7.1 Nalatigheidsinteresten

Als een belastingplichtige een ingekohierde belastingschuld niet binnen twee maanden na de verzending van het aanslagbiljet betaalt, gaan automatisch nalatigheidsinteresten lopen vanaf de eerste dag van de eerstvolgende maand.

De nalatigheidsinterest wordt per kalendermaand berekend op de nog verschuldigde som, afgerond op het lagere veelvoud van tien euro. Een begonnen maand wordt aangerekend als een volledige maand. Als de belastingschuld gedeeltelijk wordt betaald, loopt de interest op het restbedrag.

Nalatigheidsinteressen worden pas aangerekend zodra die minstens vijf euro per maand bedragen.

De FOD Financiën publiceert jaarlijks het percentage van de nalatigheidsinteressen op een openstaande fiscale schuld voor het volgende jaar in het Belgisch Staatsblad.

2.2.7.2 Moratoriuminteressen

Als een bestuur ten onrechte geïnde belastingen, belastingverhogingen, administratieve geldboetes of nalatigheidsinteressen moet terugbetalen, gaan na voorafgaande ingebrekestelling moratoriuminteressen lopen vanaf de eerste dag van de maand die volgt op de ingebrekestelling.

De moratoriuminterest wordt per kalendermaand berekend op ieder terug te betalen bedrag, afgerond op het lagere veelvoud van tien euro. De maand waarin de terugbetaling wordt voldaan, wordt niet meegerekend.

Moratoriuminteressen worden pas toegekend zodra die minstens vijf euro per maand bedragen, per aanslag, voor hetzelfde aanslagjaar.

Er worden geen moratoriuminteressen toegekend als de terugbetaling het gevolg is van een kwijtschelding of vermindering om billijkheidsredenen van een belastingverhoging of administratieve geldboete.

Het percentage van de moratoriuminteressen voor een bepaald jaar bedraagt telkens twee procentpunten minder dan de nalatigheidsinteressen voor datzelfde jaar.

2.2.8 Voorrechten en hypotheken

Lokale fiscale schuldvorderingen worden gewaarborgd door een algemeen voorrecht en een wettelijke hypotheek, zoals bepaald in het Invorderingswetboek. Daaruit vloeien bepaalde verplichtingen en aansprakelijkheden voort voor sommige ministeriële officieren, openbare ambtenaren en andere personen. Zo hebben notarissen bij de vervreemding of hypotheekstelling van onroerende goederen een dubbele fiscale meldingsplicht ten aanzien van:

- de financieel directeur en de financieel beheerder van de plaats waar de eerste eigenaar of de houder van het zakelijk recht gedomicilieerd is of de hoofdinrichting heeft;
- de financieel directeur en financieel beheerder van de plaats waar het onroerend goed ligt.

2.2.9 Verjaring

Lokale belastingen, alsook belastingverhogingen en administratieve geldboetes met betrekking tot die belastingen, verjaren vijf jaar na de uitvoerbaarverklaring van het kohier waarin ze zijn opgenomen. Na die periode vervalt de belastingschuld en heeft het bestuur geen rechtsgrond meer om de schuld in te vorderen.

2.3 De geschillenprocedure

2.3.1 Indiening van het bezwaar

Een belastingschuldige of diens vertegenwoordiger kan een bezwaarschrift indienen tegen een aanslag, een belastingverhoging of een administratieve geldboete bij het college van burgemeester en schepenen.

Dat bezwaarschrift moet voldoen aan de volgende drie voorwaarden:

- Het bezwaar wordt ingediend door de belastingschuldige of diens vertegenwoordiger.
- Het bezwaar wordt schriftelijk ingediend, is gemotiveerd en ondertekend, inclusief vermelding van de identiteit van de bezwaarindiener. Het aanslagbiljet vermeldt de mogelijkheden en voorwaarden om bezwaar in te dienen en de precieze contactgegevens.
- Het bezwaar wordt ingediend binnen drie maanden vanaf de datum van ontvangst van het aanslagbiljet, vanaf de kennisgeving van de aanslag of vanaf de datum van de contante inning.

Gemeenten kunnen de mogelijkheid aanbieden om bezwaarschriften via elektronische weg in te dienen. Als het bezwaarschrift verzonden wordt via elektronische weg, geldt de datum van de elektronische verzending als datum van de indiening van het bezwaar. De indiening van het bezwaarschrift via elektronische weg geldt bovendien als uitdrukkelijke instemming van de belastingschuldige of diens vertegenwoordiger om berichten binnen de bezwaarprocedure via die elektronische weg uit te wisselen. Het bestuur informeert de bezwaarindiener in ieder geval over de procedurestappen, de elektronische technieken en de rechtsgevolgen van de elektronische uitwisseling.

De eerdere instemming van een belastingplichtige met de verzending van aanslagbiljetten via elektronische weg heeft tot gevolg dat alle fiscale berichten nadien exclusief via die elektronische weg uitgewisseld worden. Dat geldt ook voor berichten binnen de bezwaarprocedure.

De belastingschuldige of diens vertegenwoordiger beschikt over een termijn van drie maanden vanaf de ontvangst van het aanslagbiljet om een bezwaarschrift in te dienen. Het aanslagbiljet wordt geacht ontvangen te zijn op de derde dag na de analoge of elektronische verzending. Als het bestuur en de belastingplichtige echter hetzelfde informatiesysteem (bijvoorbeeld eBox) gebruiken, verschuift de datum van ontvangst naar het tijdstip waarop het aanslagbiljet toegankelijk wordt voor de belastingplichtige.

2.3.2 Ontvangst van het bezwaar

Het college of een personeelslid dat het college speciaal daarvoor heeft aangewezen, stuurt binnen vijftien kalenderdagen na de indiening van het bezwaar een ontvangstmelding naar de bezwaarindiener en diens eventuele vertegenwoordiger. Het personeelslid dat door het college wordt aangewezen, behoort tot het personeel van de gemeente of het personeel van het OCMW dat met toepassing van artikel 196, §2, van het DLB prestaties verricht voor de gemeente. De financieel directeur kan niet worden aangewezen.

Een bezwaarschrift wordt ontvankelijk verklaard als het tijdig is ingediend en geen vormgebreken vertoont. Ook als het bezwaar laattijdig zou zijn of vormgebreken vertoont, wordt een ontvangstmelding gestuurd. Zolang de bezwaartermijn niet verstreken is, kan de bezwaarindiener vormgebreken herstellen. De gemeente kan eventueel een modelbezwaarschrift ter beschikking stellen. Dat is geen verplichting voor het bestuur, maar wel een aangewezen klantvriendelijke vorm van dienstverlening.

De financieel directeur wordt op de hoogte gebracht van bezwaren tegen gevestigde belastingen, maar speelt verder geen rol in de bezwaarprocedure.

2.3.3 Behandeling van het bezwaar

Het college is de bevoegde overheid voor de behandeling van bezwaren tegen gemeentebelastingen. Het oefent die bevoegdheid uit in de hoedanigheid van administratieve overheid.

Als het bezwaarschrift ontvankelijk is, volgt een inhoudelijk onderzoek. Het college en elk personeelslid dat daarvoor aangewezen is, kan:

- aanvullende inlichtingen vragen aan de bezwaarindiener, aan interne gemeentelijke diensten en aan derden;
- vaststellingen doen ter plaatse;
- een inzage vragen in boeken en bescheiden.

2.3.4 Hoorzitting

De belastingschuldige of diens vertegenwoordiger kan op uitdrukkelijk verzoek gehoord worden. Daartoe wordt een hoorzitting georganiseerd. Het bestuur heeft de mogelijkheid om die hoorzitting digitaal te organiseren.

Het college of het personeelslid dat daarvoor aangewezen is, deelt de bezwaarindiener en, in voorkomend geval, diens vertegenwoordiger minstens vijftien kalenderdagen vóór de dag van de hoorzitting de datum en het uur van de hoorzitting mee, alsook de dagen en uren waarop ze het dossier kunnen raadplegen.

De bezwaarindiener of diens vertegenwoordiger bevestigen de aanwezigheid op het voorgestelde tijdstip ten minste zeven kalenderdagen vóór de hoorzitting.

Op de hoorzitting hoort het college, een lid van het college of het personeelslid dat daarvoor aangewezen is, de belastingschuldige of diens vertegenwoordiger.

Ieder personeelslid van de gemeente mag op de hoorzitting aanwezig zijn om eventuele vragen te beantwoorden. Ook de financieel directeur mag aanwezig zijn, maar mag in geen geval het bezwaarschrift onderzoeken of behandelen, of het proces-verbaal van de hoorzitting opmaken.

Er wordt een proces-verbaal van de hoorzitting opgesteld dat de aanwezigen ondertekenen.

2.3.5 Beslissing van het college

Het college van burgemeester en schepenen neemt een gemotiveerde beslissing. Het kan die bevoegdheid niet delegeren.

Bij de behandeling van het bezwaar treedt het college op als administratieve overheid. Het kan geen uitspraak doen over eventuele bezwaren die de wettigheid van het reglement betreffen. Het college kan het reglement niet buiten toepassing stellen op grond van artikel 159 van de Grondwet. Als het college besluit tot de niet-ontvankelijkheid van het bezwaar wegens laattijdigheid of een vormgebrek, wordt er geen uitspraak gedaan over de grond van de zaak. Het college kan in elk geval nooit beslissen om de betwiste belasting, de belastingverhoging of de administratieve geldboete te verhogen.

Het college wordt geacht om binnen zes maanden, of negen maanden in geval van een ambtshalve vestiging, uitspraak te doen over het bezwaar. Dat zijn termijnen van orde. Daarna kan de belastingschuldige zich voor het belastinggeschil wenden tot de rechtbank van eerste aanleg. Als een zaak eenmaal aanhangig is gemaakt bij de rechtbank, wordt de betwisting aan de bevoegdheid van het college onttrokken.

De gemotiveerde beslissing van het college wordt met een aangetekende brief betekend aan de bezwaarindiener of diens vertegenwoordiger. De aangetekende brief vermeldt de instantie waarbij de betrokkene juridisch beroep kan aantekenen tegen de beslissing van het college, met inbegrip van de in acht te nemen termijnen en vormen. Als de belastingschuldige of diens vertegenwoordiger ingestemd heeft met de elektronische uitwisseling van fiscale berichten (binnen de bezwaarprocedure), is aan de vereiste van de aangetekende brief voldaan als er een bewijs geleverd kan worden van het tijdstip van de elektronische verzending.

De financieel directeur wordt op de hoogte gebracht van de uitspraak van het college. De financieel directeur is immers belast met de invordering van de belasting of de terugbetaling van onverschuldigde betalingen en zorgt ook voor een passende boekhoudkundige verwerking.

2.3.6 Beroepsmogelijkheden

Belastingschuldigen of hun vertegenwoordigers kunnen alleen een gerechtelijk beroep instellen als ze de administratieve bezwaarprocedure hebben doorlopen.

Na de kennisgeving van de beslissing van het college hebben ze drie maanden de tijd om beroep aan te tekenen tegen de beslissing. Als het gerechtelijk beroep niet tijdig ingesteld is, wordt de beslissing van het college onherroepelijk. Ook als het college geen beslissing heeft genomen binnen de beslissingstermijn, kan de belastingschuldige of diens vertegenwoordiger een gerechtelijk beroep instellen (zie punt 2.3.5).

De bevoegde rechtbank is de rechtbank van eerste aanleg van het rechtsgebied waarin de belasting is gevestigd. Die doet uitspraak als rechtsprekende instantie en kan dus ook uitspraak doen over de eventuele strijdigheid van het belastingreglement met het recht of het algemeen belang.

Naargelang van het rechtsgebied gaat het over:

- de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg, met hoofdzetel en burgerlijke sectie in Brussel, Quatre Brasstraat 13 (2de verdieping), 1000 Brussel;
- de rechtbank van eerste aanleg in Leuven, Ferdinand Smoldersplein 5, 3000 Leuven;
- de rechtbank van eerste aanleg in Antwerpen, Bolivarplaats 20 bus 1, 2000 Antwerpen;
- de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt, Parklaan 25 bus 2, 3500 Hasselt;
- de rechtbank van eerste aanleg in Gent, Opgeëistenlaan 401A, 9000 Gent;
- de rechtbank van eerste aanleg in Brugge, Kazernevest 3, 8000 Brugge.

Het beroep wordt ingesteld via een verzoekschrift op tegenspraak. Dat verzoekschrift vermeldt op straffe van nietigheid:

- de dag, de maand en het jaar;
- de identiteit van de verzoeker;
- het voorwerp en de korte samenvatting van de middelen van de vordering;
- de rechter voor wie de vordering aanhangig wordt gemaakt;
- de handtekening van de verzoeker of van diens advocaat.

Een verzoekschrift is alleen geldig als elk exemplaar van het verzoekschrift een afschrift van de bestreden beslissing van het college bevat. Als het college geen beslissing heeft genomen, moet een afschrift van het bezwaarschrift en van de ontvangstmelding van het bezwaarschrift worden bijgevoegd. Het verzoekschrift inclusief bijlagen wordt in zoveel exemplaren als er betrokken partijen zijn met een aangetekende brief naar de griffier van het bevoegde gerecht gestuurd of ter griffie neergelegd.

Tegen het vonnis van de rechtbank van eerste aanleg kan in geval van een vonnis bij verstek verzet worden aangetekend en kan altijd beroep worden ingesteld bij het hof van beroep. Tegen het arrest van het hof van beroep kan een voorziening in cassatie worden ingesteld bij het Hof van Cassatie.

2.3.7 Modeldocumenten

De website van het Agentschap Binnenlands Bestuur stelt aan gemeenten en belastingschuldigen modeldocumenten ter beschikking die gebruikt kunnen worden tijdens de verschillende fases van de geschillenprocedure:

<https://www.vlaanderen.be/lokaal-bestuur/financiering/eigen-lokale-belastingen/geschillenprocedure>.

3 DE INVORDERING EN DE GESCHILLENPROCEDURE VAN RETRIBUTIES

3.1 De invordering

3.1.1 Minnelijke invordering

De financieel directeur staat in volle onafhankelijkheid in voor het debiteurenbeheer, inclusief de invordering van niet-fiscale ontvangsten.

In de praktijk doen zich weinig problemen voor bij de invordering van retributies. In de meeste gevallen wordt de dienst of prestatie onmiddellijk vergoed. Als dat niet mogelijk is, gebeurt de invordering via een factuur of betaalverzoek.

Voor bepaalde retributies is inning mogelijk door derden die daartoe wettelijk of decretaal gemachtigd zijn (zie punt 2.2.4).

Als de retributie niet tijdig wordt betaald, wordt een aanmaning tot betaling gestuurd. Daarin wordt de vordering opeisbaar gemaakt met een uiterste betalingsdatum. Een betalingsaanmaning is vereist voor de schuld gedwongen kan worden ingevorderd. Het is mogelijk om meerdere betalingsaanmaningen te sturen.

Als de gemeente als onderneming handelt en in concurrentie treedt met de private sector bij het leveren van de prestatie waarvoor de retributie wordt gevraagd, zijn in de fase van de minnelijke invordering de bepalingen van titel 2 van boek XIX van het WER van toepassing. Dat is onder meer zo voor de uitbating van een zwembad, bibliotheek, cultureel centrum of parkeergarage, de verhuur van lokalen en het uitlenen van materiaal. Als de overheid niet als onderneming handelt en de prestatie onder een wettelijke opdracht of taak van algemeen belang valt (bijvoorbeeld afgifte van vergunningen, afgifte van verblijfsdocumenten of lijkbezorging), is titel 2 van boek XIX van het WER niet van toepassing.

Als de gemeente in haar hoedanigheid van onderneming handelt en de retributie verschuldigd is door een natuurlijke persoon die niet voor beroepsdoeleinden handelt, bepaalt titel 2 van boek XIX van het WER het volgende:

- De eerste betalingsaanmaning is kosteloos.
- Pas vanaf de tweede betalingsaanmaning mogen verwijlinteressen en een forfaitaire vergoeding voor de invorderingskosten gevraagd worden. De interestvoet van de verwijlinteressen is geplafonneerd op het niveau van de wettelijke interestvoet voor betalingsachterstand bij handelstransacties. Voor de forfaitaire vergoeding bedraagt het maximum:
 - 20 euro als het verschuldigde saldo 150 euro of minder bedraagt;
 - 30 euro, vermeerderd met 10% van het verschuldigde bedrag op het gedeelte tussen 150,01 en 500 euro als het saldo tussen 150 en 500 euro ligt;
 - 65 euro, vermeerderd met 5% van het verschuldigde bedrag op het gedeelte boven 500 euro, met een maximum van 2000 euro als het saldo hoger dan 500 euro is.

Deze bepalingen zijn op gelijke wijze van toepassing op zowel Belgische als buitenlandse retributieplichtigen.

Op het doorrekenen van kosten voor betalingsaanmaningen naar aanleiding van een retributieschuld waarbij de gemeente geen prestatie heeft geleverd in haar hoedanigheid van onderneming, zijn de bepalingen van titel 2 van boek XIX van het WER niet van toepassing. Maar ook hier moeten de aangerekende kosten altijd realistisch en redelijk zijn.

In elk geval, onafhankelijk van de hoedanigheid waarin de gemeente handelt bij het leveren van de prestatie, is er een rechtsgrond nodig voor het aanrekenen van aanmaningskosten: een retributiereglement moet duidelijk bepalen welk tarief wordt aangerekend voor welke kosten. Als een gemeente de minnelijke invordering van al haar retributies op dezelfde manier wil regelen, zal ze daarbij de striktere bepalingen van titel 2 van boek XIX van het WER moeten volgen.

3.1.2 Gedwongen invordering

Als er geen gevolg wordt gegeven aan de aanmaning tot betaling, kan het bestuur overgaan tot gedwongen invordering. Er zijn twee mogelijkheden voor een gedwongen invordering: een dwangbevel en een invordering via de rechtbank.

3.1.2.1 Dwangbevel

De financieel directeur kan een dwangbevel laten uitvaardigen voor de invordering van achterstallige niet-fiscale schuldvorderingen, waaronder retributies.

Het dwangbevel is een buitengerechtelijke akte die geldt als uitvoerbare titel om de invordering van onder andere retributies snel en eenvoudig te verzekeren. Het dwangbevel heeft dezelfde waarde als een vonnis of arrest of een belastingkohier.

De financieel directeur kan alleen een dwangbevel uitvaardigen als aan al de volgende voorwaarden is voldaan:

- De schuld is zeker en vaststaand.
- De schuld is opeisbaar en onbetwist.
De schuldenaar is vooraf aangetekend, tegen ontvangstbewijs of via gewaarborgde elektronische weg tot betaling aangemaand.

Het dwangbevel vermeldt duidelijk:

- de naam en het adres van de schuldenaar;
- het toepasselijke retributiereglement;
- de reden of oorzaak van de schuld;
- het bedrag van de schuld;
- de datum van de openstaande factuur of het openstaande betaalverzoek;

- de datum van de aanmaning die aangetekend, tegen ontvangstbewijs of via gewaarborgde elektronische weg is verstuurd;
- artikel 177, tweede lid, van het DLB als rechtsgrond van het dwangbevel.

Het college van burgemeester en schepenen viseert het dwangbevel en verschaft het een uitvoerbare titel.

De gerechtsdeurwaarder betekent het dwangbevel bij gerechtsdeurwaardersexploot, wat de verjaring stuit, en regelt ten vroegste één maand na de betekening de beslagleggingen en verkopen. De kosten van de tenuitvoerlegging vallen ten laste van de nalatige schuldenaar.

Een gemeente kan de kosten voor de opmaak van het dwangbevel aanrekenen aan de schuldenaar. Daarvoor is een rechtsgrond nodig: een retributiereglement moet duidelijk bepalen welk tarief wordt aangerekend. Dat tarief moet uiteraard realistisch en redelijk zijn. Die kosten en de aanrekenbare aanmaningskosten (zie punt 3.1.1) kunnen mee ingevorderd worden via het dwangbevel.

De schulden van een publieke rechtspersoon kunnen nooit via een dwangbevel worden ingevorderd.

3.1.2.2 Invordering via de rechtbank

Het gemeentebestuur is niet verplicht om gebruik te maken van de mogelijkheid om een achterstallige retributie via administratieve weg in te vorderen. Als de schuldenaar de retributie betwist, is een administratieve gedwongen invordering ook niet mogelijk.

De gemeente wendt zich in die gevallen tot de rechtbank. Het gaat om de klassieke burgerlijke invorderingsprocedure, in te stellen via dagvaarding, verzoekschrift of vrijwillige verschijning om een vonnis te verkrijgen dat ten uitvoer kan worden gelegd.

Het bedrag van de vordering bepaalt tot wie de gemeente zich kan richten:

- tot en met 5000 euro: de vrederechter;
- meer dan 5000 euro: de rechtbank van eerste aanleg.

3.1.3 Controle- en onderzoeksmogelijkheden

De gemeente beschikt op het vlak van retributies niet over bijzondere controle- en onderzoeksmogelijkheden, noch over meer bewijsmiddelen dan de burger. Als de gemeente controle- en onderzoeksbevoegdheden regelt, moet ze rekening houden met wettelijke beperkingen, in het bijzonder het recht op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

De gemeente kan om de schuld te bewijzen, wel gebruikmaken van informatie die ze op basis van haar andere bevoegdheden heeft verzameld of waartoe ze toegang heeft. Ze kan ook personeelsleden aanstellen om vaststellingen of controles te verrichten, evenwel zonder dat die vaststellingen bijzondere bewijskracht hebben.

3.1.4 Interesten

Anders dan voor belastingen zijn schuldenaars niet van rechtswege interesten verschuldigd als ze de retributieschuld niet tijdig betalen. Pas nadat de schuldenaar tot betaling is aangemaand, beginnen nalatigheidsinteresten te lopen.

Het is aanbevolen om de mogelijkheid tot vordering van nalatigheidsinteresten en de toepassingsvoorwaarden ervan in te schrijven in het retributiereglement ter informatie van de schuldenaar.

Als een natuurlijke persoon een retributie verschuldigd is voor een prestatie die de gemeente heeft geleverd in haar hoedanigheid van onderneming, mogen pas vanaf de tweede betalingsaanmaning nalatigheidsinteresten gevraagd worden. Bovendien is de interestvoet in dat geval geplafonneerd op het niveau van de wettelijke interestvoet voor betalingsachterstand bij handelstransacties. De FOD Financiën publiceert twee keer per jaar het percentage van die interestvoet voor het lopende semester in het Belgisch Staatsblad.

Als een gemeente de aanrekening van nalatigheidsinteresten uniform wil regelen voor zowel pure overheids- als commerciële schulden, zal ze de striktere bepalingen van titel 2 van boek XIX van het WER moeten volgen.

3.1.5 Verjaring

De retributieschuld houdt een persoonlijke rechtsvordering in en verjaart in principe na tien jaar vanaf het moment dat de schuld opeisbaar is, tenzij er bij wet of decreet in een kortere verjaringstermijn is voorzien. Zo vervallen bijvoorbeeld schoolfacturen in principe al na één jaar.

3.2 De geschillenprocedure

3.2.1 Facultatief administratief beroep

Een gemeente heeft de keuze om al dan niet in een bezwaarprocedure voor retributies te voorzien. Er bestaat geen decretaal verplichte gemeentelijke bezwaarprocedure zoals voor gemeentebelastingen. Als de gemeente niet beschikt over een eigen bezwaarprocedure, kan de retributieplichtige via een minnelijk overleg met de gemeente tot een vergelijk proberen te komen voor die zich tot de rechterlijke macht wendt.

Een gemeente kan de bezwaarprocedure voor retributies vaststellen in een afzonderlijk reglement dat de gemeenteraad goedkeurt. Ze moet daarbij de volgende elementen regelen:

- de bevoegde dienst of instantie die van de betwisting kennisneemt en tot wie de retributieplichtige zich kan richten;
- de termijn waarin de betwisting kan worden aangebracht;
- eventuele vormelijke voorschriften;
- het verloop van de procedure;

- wie de uitspraak doet;
- hoe uitspraak wordt gedaan en hoe die ter kennis wordt gebracht.

Het gaat hier om een facultatief administratief beroep. Dat wil zeggen dat de retributieplichtige niet verplicht is om een eventuele gemeentelijke betwistingsprocedure te doorlopen en zich in elk geval kan richten tot de bevoegde rechtbank om de retributie te betwisten.

3.2.2 Gerechtelijk beroep

De retributieplichtige kan zich in elk geval richten tot de bevoegde rechtbank om de retributie te betwisten. Ook de gemeente kan zich richten tot de rechtbank met het oog op een gedwongen invordering.

Het bedrag van de vordering bepaalt tot wie de retributieplichtige of de gemeente zich kan richten:

- tot en met 5000 euro: de vrederechter;
- meer dan 5000 euro: de rechtbank van eerste aanleg.

Tegen een vonnis in eerste aanleg over een geschil over retributies kan de verliezende partij alleen in hoger beroep gaan als het bedrag van het geschil hoger dan 2000 euro is. De vonnissen in geschillen over lagere bedragen worden gewezen in laatste aanleg en zijn niet vatbaar voor hoger beroep.

Met de inwerkingtreding van deze omzendbrief wordt omzendbrief KB/ABB 2019/2 van 15 februari 2019 betreffende de gemeentefiscaliteit opgeheven.

Ik verzoek de gouverneurs om de datum van de publicatie van deze omzendbrief in het Belgisch Staatsblad te vermelden in het bestuursmemoriaal.

Ik bezorg alle gemeentebesturen via het digitale loket rechtstreeks een exemplaar van deze omzendbrief.

De omzendbrief kan ook worden geraadpleegd op <https://www.vlaanderen.be/lokaal-bestuur/regelgeving>.

Hilde CREVITS

Vlaams minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij